

Serbien: rätts- och säkerhetssektorn

Om rapporten

Denna rapport är skriven i enlighet med [EU:s allmänna riktlinjer för framtagande av landinformation \(2008\)](#). Den är en opartisk presentation av tillförlitlig och relevant landinformation avsedd för handläggning av migrationsärenden.

Rapporten bygger på noggrant utvalda informationskällor. Alla källor refereras med undantag för beskrivning av allmänna förhållanden eller där Lifos expert är en källa, vilket i så fall anges. För att få en så fullständig bild som möjligt bör rapporten inte användas exklusivt som underlag i samband med avgörandet av ett enskilt ärende utan tillsammans med andra källor.

Informationen i rapporten återspeglar inte Migrationsverkets officiella ståndpunkt i en viss fråga och Lifos har ingen avsikt att genom rapporten göra politiska eller rättsliga ställningstaganden.

Lifosrapport: Serbien: rätts- och säkerhetssektorn

2019-08-21, version 1.0

Lifos – Center för landinformation och landanalys inom migrationsområdet

© Migrationsverket (Swedish Migration Agency), 2019

Omslagsbild: CIA World Factbook

Publikationen kan laddas ner från <http://lifos.migrationsverket.se>

Innehåll

English summary.....	5
1. Inledning, syfte och metod.....	7
2. Bakgrund.....	8
2.1. Den postkommunistiska utvecklingen.....	8
2.2. Det politiska systemet och dess institutioner	9
2.3. Kriminalitet i Serbien	10
3. Polisen.....	12
3.1. Att upprätta en anmälan	12
3.2. Polisens kapacitet	12
3.2.1. Organisatorisk struktur.....	12
3.2.2. Utbildning och kunskap	14
3.2.3. Legalt ramverk	16
3.2.4. Resurser.....	16
3.3. Polisens integritet	17
3.3.1. Generell inställning	17
3.3.2. Representation.....	18
3.3.3. Förtroende	19
3.3.4. Korruption och annan otillbörlig påverkan	20
3.3.5. Organiserad brottslighet	22
3.3.6. Övergrepp av polis	23
3.3.7. Intern och extern kontroll.....	23
4. Åklagar- och domstolsväsende	25
4.1. Åklagar- och domstolsväsendets kapacitet.....	25
4.1.1. Organisatorisk struktur.....	25
4.1.2. Legalt ramverk	27
4.1.3. Utbildning och kunskap	27
4.1.4. Resurser.....	28
4.1.5. Representation.....	29
4.1.6. Förtroende	30
4.2. Åklagar- och domstolsväsendets integritet.....	31
4.2.1. Korruption och annan otillbörlig påverkan	31
4.2.2. Intern och extern kontroll.....	33
5. Ombudsmannen	33
6. Europadomstolen.....	34
7. Utsatta grupper	35
7.1. Hbtq-personer.....	35
7.1.1. Samhälleliga attityder.....	35
7.1.2. Relevant lagstiftning	37
7.1.3. Våld mot hbtq-personer.....	38
7.2. Offer för våld i nära relationer.....	41
7.2.1. Barn	43
7.3. Romer	43
7.3.1. Demografi, bosättningar och registrering	43
7.3.2. Relevant lagstiftning och dess tillämpning	45
7.3.3. Diskriminering och utsatthet för våld	46
7.3.4. Polis- och myndighetsrespons.....	47

8. Lifos sammanfattande slutsats	49
Källförteckning	51

English summary

The purpose of this report is to give an overview of the functionality of the Serbian administration within the justice and security sectors. The primary focus of the report are the functions that have been identified as central from a citizens perspective, that is, the official institutions that constitute the ultimate guarantee for the individual's possibility to exercise his or her rights. Focus has also been given to the central constitutional institutions that provide the legal and practical conditions for the functionality of the Serbian public administration. In this context the traditional civilian justice and security system, i.e. police force, prosecution service and courts, has been identified as central actors.

The political development in Serbia during the last years has been on a clear path towards EU integration. A constitutional framework based on classical division of powers is in place. The basic constitutional institutions have, through the constitution and other legislation, the legal conditions required to effectively act within their areas of competence and at the same time uphold their functions of control. Formally, all relevant political actors fully accept the authority of the democratic institutions and abide to principles of the constitutional state. However, in practice, there is a tendency of concentration of power in the executive part of the public administration and the parliamentary oversight functions have yet to implement their full mandate.

The court system and the prosecution service are in place and exercise full territorial control and democratic legitimacy¹. The legal framework for, the organizational structure of, and the allocated resources to the Serbian Police are adequate to provide for a capacity that measures up to the basic societal needs.

A number factors have been identified that can constitute threats towards the integrity of the Serbian Police. Within the service, there is a culture of corruption, and there are major deficiencies in relation to addressing the most vulnerable groups in society such as the Roma minority and LGBTI-persons. These factors work negatively in relation to the possibilities of citizens to exercise their rights. However, measures are being taken to address these problems and reforms are actively pursued. Information about more serious human rights violations is scarce in available reporting, but such violations do occur in connection to arrests and interrogations. Such practices are partly a consequence on a systemic overreliance on confession as a means of evidence. Internal control functions are in place within the Police but the efficiency and independence of these mechanisms are difficult to assess and can be questioned.

¹ Except for Kosovo, which is not recognized as a sovereign state by Serbia.

The prosecution office and the court system are represented all over Serbia and generally act independent and impartial. Judges and prosecutors are elected in accordance with specific legal standards and generally have adequate training and experience. However, as prosecutors have recently taken over the role of formally leading criminal investigations this is an area where inadequate training and experience has been identified. The work of the courts and the prosecution service is generally conducted in accordance with the law and basic legal principles. However, the lack of clear legal guidance from higher institutions and continuous legal reforms make the quality and consistency in ruling vary substantially.

It is generally perceived that the prosecutorial system and the court system lack in capacity, and the organizational reforms that have been made have proved to be insufficient. The lack of capacity leads to large backlogs of both criminal and civil cases.

Nepotism and corruption are problematic within both the courts and the prosecution service. The public perception of the courts and the prosecution service is that of a corrupt and ineffective service. This has likely its roots in the lack of efficiency of the courts and a historically cemented view on public power as being corrupt.

As a general conclusion from a citizen's perspective, there is a functioning judicial system in place in Serbia, despite identified problems. The police, as well as the prosecution and court service, are affected by a lack of efficiency due to an inflexible system and inadequate administration. In addition, corruption and political influence are factors that challenge the integrity of the entire chain of justice. However, in relation to the extent of the identified challenges the system as a whole has to be describes as adequate and function.

However, caution has to be taken when assessing the functionality of Serbian law enforcement when it relates to legal issues that contain elements of political sensitivity, or where a party has great informal influence through economy, contacts or organized crime. In addition, the lack of representation and knowledge have created a situation where LGBTI persons, persons of the Roma minority and victims of domestic violence may encounter problems in accessing their rights in relation to the justice and legal system. This can affect the function of state institutions at an individual level and thereby the access to justice. However, it is important to emphasize that it is not a question of systematic or institutionalized lack of integrity or capacity. The justice and security system must be assessed as adequately functional, and the deficiencies that can be identified are generally to be found at an individual or group level, or in particularly sensitive cases.

1. Inledning, syfte och metod

Det vanligaste asylskälet som återopades av serbiska asylsökanden i Sverige under 2017 var en hotbild härstammande från en privat konflikt och avsaknaden av adekvat myndighetsskydd i Serbien. Syftet med denna rapport är därför att göra en översiktlig bedömning av den serbiska statsförvaltningens funktionalitet inom rätts- och säkerhetssektorn.

Rapportens fokus ligger i första hand på de statliga funktioner som är centrala ur ett medborgarperspektiv, dvs. de myndigheter, institutioner och funktioner som för den enskilde är de främsta garanterna för att kunna tillgodogöra sig sina rättigheter. Vid urvalet av funktioner har detta perspektiv anammats, men även de konstitutionella institutioner som utgör grunden för funktionaliteten i statsförvaltningen (och därmed grunden för de serbiska myndigheternas möjligheter att bereda skydd åt sina egna medborgare) berörs översiktligt. Mot bakgrund av ovan nämnda har det traditionella rättsväsendet, dvs. polis, åklagare och domstolar, identifierats som centrala aktörer. Ytterligare en nyckelroll i de serbiska medborgarnas möjligheter att utverka sina rättigheter har ombudsmannainstitutet. Utöver detta behandlas Europadomstolen som en särskild supranationell instans som finns tillgänglig för de serbiska medborgarna.

Rapporten syftar till att ge en översiktlig funktionalitetsanalys av ovan nämnda centrala institutioner. I detta ingår såväl den faktiska kapaciteten (förmågan) hos berörda institutioner som integriteten (viljan och möjligheten till ansvarsutkrävande) att utföra de uppgifter de har mandat och skyldighet till. Rapporten ska inte ses som uttömmande utan som en grundläggande funktionalitetsbedömning av de serbiska myndighetsstrukturerna.

Rapporten bygger på aktuell skriftlig rapportering och information insamlad i samband med en utredningsresa i februari 2018. Bland konsulterade källor återfinns serbiska myndighetsföreträdare, lokala frivilligorganisationer, internationella organisationer och utländska beskickningar.

2. Bakgrund

2.1. Den postkommunistiska utvecklingen

Den moderna serbiska statsbildningen har vuxit fram i kölvattnet av en postkommunistisk period präglad av 1990-talets Balkankrig och en auktoritär regim under Slobodan Milošević. 1990- och 2000-talet utgjorde en omtumlande period innehållande extrem nationalism och stort inflytande från organiserad brottslighet. En långdragen politisk kamp utspelade sig för att försöka bibehålla centralmakten i Belgrad genom diverse unionskonstellationer efter Jugoslaviens upplösning. År 2006 utropade Serbien slutligen självständighet efter att unionen med Montenegro hade upplösts. De senaste årens politiska fokus har legat på att förbereda de politiska och administrativa systemen för en framtida EU-integration sedan Serbiens formella ansökan år 2009.² Frågan om Kosovos status är alltså aktuell. Serbien måste normalisera förhållandet till Kosovo för att kunna gå vidare mot ett EU-inträde. Ett förslag om att dra om gränsen har yttrats som en möjlig lösning av både den serbiske och den kosovanska presidenten och detta har skapat stor debatt under det senaste året. En ny gränsdragning utefter etniska gränser i serb- respektive albandominerade områden ser många debattörer som riskfyllt då det kan alstra nationalistiska och etniska spänningar i regionen.³

Nationalistiska och högerextrema strömningar har intensifierats i vågor i Serbien. I och med att det nationalistiska partiet Serbiska framstegspartiet (SNS) kom till makten år 2012 underblåstes extremistiska krafter i landet. Attacker mot människor och företeelser som ansågs som ”anti-serbiska” utfördes av nationalistiska grupper, bl.a. homosexuella var måltavlor för sådana angrepp.⁴

Sedan 2012 har serbisk politik fortsatt dominerats av SNS och Aleksandar Vučić som för närvarande innehar presidentposten. SNS har haft egen majoritet i parlamentet sedan 2014 och som en reaktion på att Vučićs och SNS:s styre upplevs som alltmer auktoritärt har motståndsrörelsen vuxit under de senaste åren. Kritiska röster höjdes särskilt efter att Vučić utlyste nyval till parlamentet år 2016 trots att SNS redan hade en stark ställning. Kritiker menar att det egentliga syftet ska ha varit att vinna starkare stöd i provinsen Vojvodina, som innan valet styrdes av oppositionspartiet Demokratiska partiet.⁵ I slutet av 2018 misshandlades en ledare för ett

² Utrikespolitiska Institutet (UI), Landguiden [betaltjänst], *Modern historia*, 2019-02-15, [url](#) (Hämtad 2019-03-27); Bertelsmann Stiftung, *BTI 2018 Country Report – Serbia*, 2018, s. 5, [url](#) (Hämtad 2019-03-27).

³ Sveriges Radio, *Känslig gränsdragning mot Kosovo*, 2018-08-08, [url](#) (Hämtad 2019-03-09).

⁴ UI, 2019-02-15.

⁵ UI, Landguiden [betaltjänst], *Aktuell Politik*, 2019-04-15, [url](#) (Hämtad 2019-06-14); Balkan Insight, *Serbia's Ruling Party Takes Over Northern Province*, 2016-04-27, [url](#) (Hämtad 2019-04-08).

mindre oppositionsparti och SNS anklagades från flera håll för att ha kopplingar till förövarna. Händelsen utlöste stora gatuprotester som har genomförts varje lördag i företrädesvis Belgrad men även i andra delar av landet.⁶ Därtill har ett trettiotal partier samlats under oppositionsgrupperingen Allians för Serbien som bojkottar arbetet i parlamentet i syfte att stötta demonstranterna.⁷

2.2. Det politiska systemet och dess institutioner

Serbien är en parlamentarisk republik som styrs enligt 2006 års konstitution. Konstitutionen bygger på en maktindelning mellan den dömande, den exekutiva och den lagstiftande makten.⁸ Konstitutionen är för närvarande under bearbetning i syfte att minska utrymmet för politiskt inflytande över rättsväsendet och stärka dess oberoende.⁹

Presidenten är statschef och utses i allmänna val för en mandatperiod omfattande fem år. Presidenten innehar den exekutiva makten tillsammans med regeringen i enlighet med konstitutionen, formellt är presidentens roll framförallt ceremoniell och de exekutiva befogenheterna är relativt begränsade.¹⁰ I praktiken har dock president Vučić uppvisat tendenser till ökad maktkoncentration, bl.a. genom att kvarstå som regeringens främsta företrädare (premiärministerns roll), tvivelaktiga val och ökad press på media och civilsamhällesorganisationer.¹¹

Den huvudsakliga exekutiva makten utövas av regeringen och premiärministern ska vara dess främsta företrädare. Premiärministern föreslås av presidenten och godkänns av parlamentet.¹² På samma vis föreslår premiärministern regeringens komposition för parlamentet som godkänner ministrar till regeringen.¹³

Parlamentet (Narodna Skupština Srbije) innehar den lagstiftande makten och dess 250 ledamöter tillsätts genom allmänna val vart fjärde år.¹⁴ Parlamentets interna struktur består av talman, biträdande talman, generalsekreterare, parlamentsgrupper, delegationer och parlamentskommissioner.¹⁵

⁶ UI, 2019-04-15.

⁷ Ibid.

⁸ Serbiens konstitution, tillgänglig på: International Labour Organization (ILO), *Constitution of the Republic of Serbia*, [url](#) (Hämtad 2019-04-08).

⁹ Constitutionnet, *Reforming Serbia's Constitution: Enhancing judicial accountability at the expense of independence?*, 2019-03-30, [url](#) (Hämtad 2019-04-05).

¹⁰ UI, Landguiden [betaltjänst], *Politiskt system*, 2019-02-12, [url](#) (Hämtad 2019-04-04).

¹¹ Freedom House, *Freedom in the World 2019. Serbia*, 2019-02-04, [url](#) (Hämtad 2019-06-10).

¹² Serbien, The President of the Republic of Serbia, *Responsibilities*, [odaterad], [url](#) (Hämtad 2019-04-08).

¹³ Serbiens konstitution, art. 127.

¹⁴ UI, 2019-02-12.

¹⁵ Serbien, National Assembly of the Republic of Serbia, *Composition*, [odaterad], [url](#) (Hämtad 2019-04-05).

Myndigheterna ska enligt konstitutionen verka oberoende och styras av konstitutionen och lagen. Regeringen utfärdar dock beslut och instruktioner till myndigheter för att implementera gällande rätt och styra statsförvaltningen.¹⁶

Rättsakters legalitet prövas av en konstitutionsdomstol vilken består av femton domare som väljs för en period om nio år. Fem av domarna utses av parlamentet, fem av presidenten och ytterligare fem utses av högsta domstolen. Konstitutionsdomstolens beslut är bindande för statsförvaltningen, inklusive resten av domstolssystemet.¹⁷

Det finns ett legalt ramverk på plats för inbördes kontroll inom statsapparaten. Parlamentet har ett tillsynsmandat av regeringens arbete, nationalbankens direktör, ombudsmannen och andra statsgrenar.¹⁸ Effektiviteten i tillsynsmandatets praktiska implementering kan dock ifrågasättas med anledning av president Vučićs accelererande maktkoncentration.¹⁹

2.3. Kriminalitet i Serbien

Organiserad brottslighet har sett en ökande utbredning på Balkan de senaste decennierna. Innan Jugoslavien föll samman var den organiserade brottsligheten på en obefintlig eller negligerbar nivå. Därefter följde en utveckling där Milošević-regimens försök att behålla makten genom att kringgå internationella sanktioner skapade en situation där den serbiska statsapparaten blev beroende av kriminella nätverk och brottslighet. 1990-talets första hälft kan benämnas som en ”guldålder” för den organiserade brottslighetens utveckling.²⁰ Därtill bidrog det utdragna kriget på Balkan under 1990-talet till att flera av regionens länder, däribland Serbien, erfor en intensifiering av organiserad brottslighet. Mäktiga kriminella grupper, nätverk och affärsverksamheter etablerade sig i landet, bl.a. genom ett stundtals nära samarbete med serbiska myndigheter.²¹ Medan inhemska källor uppger att 38 kriminella grupper är verksamma i Serbien²² rapporterar utländska tidskrifter att antalet är 60.²³

¹⁶ Serbiens konstitution, art. 107, 123, 124, 136.

¹⁷ Ibid., art. 167–169, 171.

¹⁸ Serbien, National Assembly of the Republic of Serbia, *Jurisdiction, competences and duties of the National Assembly*, [odaterad], [url](#) (Hämtad 2019-06-10).

¹⁹ Freedom House.

²⁰ Štrbac, Katarina et al., *Organized crime in Western Balkans – Case Serbia*, Ministry of Defence of Republic of Serbia, 2016, s. 51–52, [url](#) (Hämtad 2019-07-10).

²¹ Allum, Felia & Gilmour, Stan, *Handbook of Organised Crime and Politics*, Edward Elgar Publishing, 2019, s. 96.

²² B92, *Police director: 38 criminal groups are active in Serbia*, 2018-10-05, [url](#) (Hämtad 2019-06-17).

²³ Obokata, Tom et al., *Serbia's Action against Transnational Organised Crime*, European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice, juni 2016, s. 2, [url](#) (Hämtad 2019-07-10).

Organiserad brottslighet relaterad till narkotika och narkotikahandel är en vanligt förekommande form av brottslighet i Serbien.²⁴ Mellan åren 2006 och 2013 har det årliga genomsnittliga antalet fall av organiserad brottslighet i Serbien uppmätts till 5 555 där i genomsnitt 5 166 brottsfall var kopplade till droger.²⁵ Serbien fungerar som genomfartsled för otilåtna droger och har benämnts som den ultimata logistikplatsen för att organisera och leda organiserad brottslighet förenad med droghandel.²⁶ Kriminell verksamhet har i stor utsträckning koncentrerats till Belgrad där huvudstaden erbjuder logistiska fördelar²⁷ vilket samtidigt har bidragit till uppkomsten av klanfejder. Med rötter i Montenegro har bl.a. de rivaliserande klanerna Skaljari och Kavac utövat fejder i Belgrad med avsikt att dominera drogmarknaden.²⁸ Enligt en initierad källa finns det förutom i Belgrad även i de södra delarna av Serbien starka kriminella grupperingar.²⁹ Antalet mord mellan 2015 och 2019, kopplade till kriminella klanfejder, har uppmätts till 111³⁰ samtidigt som misstankar förekommer om inblandning av politiker, polis och domstolsväsen.³¹ Inom framförallt kokainhandeln inträffar stundtals fejder mellan rivaliserande kriminella grupper. Enligt vissa källor sker likväl mord på personer tillhörande andra kriminella klaner mestadels utanför Serbien. Även penningtvätt utövas av organiserade kriminella grupper involverade i illegal droghandel där emellanåt konstruktions-, fastighets- och lyxbilsindustrins ändamål är att tvätta svarta pengar vita.³²

Inom rättssektorn råder brist på effektiv utredningsverksamhet, faktiska åtal eller fällande domar vad gäller organiserad brottslighet. Antalet fällande domar kopplade till organiserad brottslighet (inklusive fall av människosmuggling) ligger på en låg siffra.³³

Enligt representanter för Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) påverkar likafullt inte organiserad brottslighet vanliga människors vardag.³⁴ En annan representant för organisationen Center for

²⁴ Ibid., s. 15.

²⁵ Štrbac, s. 56.

²⁶ Radović, Nenad, *Heroin Smuggling in Serbia*, Vilnius University Press, 2018, s. 81, [url](#) (Hämtad 2019-07-01).

²⁷ The Global Initiative Against Transnational Organized Crime, *Not killed on their home turf: What is the significance of assassinations when they are carried out on 'neutral' territory?*, 2019-01-30, [url](#) (Hämtad 2019-07-01).

²⁸ Deutsche Welle (DW), *Mafia murders shock Serbia, reveal web of corruption*, 2018-07-31, [url](#) (Hämtad 2019-07-02).

²⁹ Initierad källa (A), samtal i Belgrad, Serbien, 2018-02-27.

³⁰ The Global Initiative Against Transnational Organized Crime.

³¹ DW, 2018.

³² Europeiska unionens råd, *Regional Report on the Western Balkans (14137/17)*, 2017-11-09, [url](#) (Hämtad 2019-07-04).

³³ EU-kommissionen, *Commission Staff Working Document. Serbia 2019 Report*, 2019-05-29, s. 4, [url](#) (Hämtad 2019-05-29).

³⁴ Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), samtal med företrädare i Belgrad, Serbien, 2018-02-28.

Advanced Legal Studies uppger att våldsnivån generellt sett är relativt hög i Serbien idag men att nivån är betydligt lägre än på Milošević tid.³⁵

Serbien har det högsta antalet privata vapen per capita bland Europas länder³⁶, vilket uppmättes till 2,7 miljoner under 2017.³⁷ Illegala vapen är lättillgängligt i landet³⁸ och förutom att ägandet av ett vapen betraktas som en maktsymbol kan ett vapen på den svarta marknaden inbringa en lukrativ ekonomisk vinst.³⁹

Våld i nära relationer är omfattande i Serbien, Lifos har tillägnat detta tema ett eget kapitel, se [kapitel 7.2](#).

3. Polisen

3.1. Att upprätta en anmälan

Ett brott kan anmälas på vilken polisstation som helst i hela Serbien. Ett brott kan även anmälas direkt till åklagare.⁴⁰ Enligt en källa kan ringa stöld för ett värde under 1 000 dinar inte anmälas.⁴¹

Två initierade källor ställer sig kritiska till det sätt som generellt tillämpas för att ta upp anmälningar på landets polisstationer. På polisstationerna får anmälaren berätta om sitt problem i väntrummet och tas inte undan till ett enskilt rum. Det finns redan en tendens bland befolkningen att inte anmäla brott, att på detta vis behöva stå och berätta om sina problem inför publik kan vara en bidragande faktor till att folk försöker lösa sina problem på egen hand.⁴²

3.2. Polisens kapacitet

3.2.1. Organisatorisk struktur

Polisen är organiserad under inrikesministeriet och leds av polisens generaldirektör som utses av den serbiska regeringen.⁴³ Polisens generaldirektorat är indelat utifrån både operationella och territoriella linjer.

³⁵ Center for Advanced Legal Studies, samtal med företrädare i Belgrad, Serbien, 2018-03-01.

³⁶ DW, *Serbia: The land of guns*, 2016-12-29, [url](#) (Hämtad 2019-07-10).

³⁷ Österrike, Federal Ministry of Defence, *Strengthening Resilience in the Western Balkans: Mapping Outreach and Assistance for Small Arms Light Weapons Control*, 2018, s. 9, [url](#) (Hämtad 2019-07-10).

³⁸ The Global Initiative Against Transnational Organized Crime, s. 13.

³⁹ DW, 2016.

⁴⁰ Internationell organisation, samtal med företrädare i Belgrad, Serbien, 2018-02-28.

⁴¹ Initierad källa (B), samtal i Belgrad, Serbien, 2018-02-27.

⁴² Ibid.; Initierad källa (A).

⁴³ Serbien, Ministry of Interior, *General Police Directorate*, [odaterad], [url](#) (Hämtad 2019-04-08).

Utifrån en operationell indelning kan direktoratet beskrivas utifrån följande enheter:

- generaldirektörens avdelning
- avdelningen för förbättring av polisens generaldirektorat
- 12 direktorat placerade direkt under huvudkontorets administration
- det koordinerande direktoratet för Kosovo och Metohija
- de regionala polisdirektoraten.⁴⁴

Gällande den territoriella indelningen finns för närvarande 27 regionala polisdirektorat som är indelade utefter följande geografiska områden (Kosovo och Metohija ej inkluderade):

- Belgrad stad
- Novi Sad
- Kikinda
- Pančevo
- Sremska Mitrovica
- Zrenjanin
- Subotica
- Sombor
- Bor
- Vranje
- Valjevo
- Zaječar
- Jagodina
- Kargujevac
- Kruševac
- Kraljevo
- Leskovac
- Novi Pazar
- Niš
- Požarevac
- Pirot
- Prijepolje
- Prokuplje
- Smederevo
- Užice
- Čačak

⁴⁴ Ibid.; Pointpulse, *Policing in Serbia*, 2015-07-20, [url](#) (Hämtad 2019-04-11).

- Šabac.⁴⁵

De geografiska områden som täcks är stora, vilket kräver en relativt omfattande delegation av polisens ansvar. Därför finns flertalet polisstationer inom varje regionalt direktorat. I vissa fall har denna delegation förlängts ännu ett steg genom sub-polisstationer.⁴⁶ För närvarande finns inga tillgängliga siffror över det aktuella antalet polisstationer i Serbien, en initierad källa uppger att antalet är högt och att det mer eller mindre finns en polisstation i varje by.⁴⁷

Som tidigare nämnt är generaldirektören högsta beslutsfattande chef inom polisdirektoratet. Varje polisregion styrs därefter av en regional polischef. Slutligen styrs varje polisstation av en befälhavare.⁴⁸ En källa beskriver organiseringen av den serbiska polisstyrkan som ett arv från ett socialistiskt system, vilket innebär en stark centralisering och toppstyrning.⁴⁹ Två initierade källor beskriver hur återkommande centrala direktiv gör verksamheten ”ryckig” och skapar en situation där polisen generellt sett arbetar händelsestyrt. När exempelvis ett ärende får medial uppmärksamhet får ansvarig regional polischef direktiv från departementet även om det är de regionala polischeferna som officiellt är ansvariga för polisarbetet i regionen.⁵⁰ Flera källor bekräftar att toppstyrningen innebär en administrativ tungroddhet inom organisationen vilken hämmar polisens effektivitet.⁵¹

3.2.2. Utbildning och kunskap

En initierad källa beskriver den serbiska polisen som stabil i jämförelse med flera grannländers polisstyrkor. Polisen i Serbien är relativt välutbildad, åtminstone på chefs- och specialistnivå, dock upplever källan att polisutbildningen är något ålderdomlig.⁵²

Samma källa identifierar tre poligenerationer som för närvarande är i tjänst. Den första och äldsta generationens poliser tjänstgjorde redan under Jugoslavien-tiden. De är få men har en hygglig utbildning om än något ålderdomlig. Den andra poligenerationen anställdes under Milošević-tiden och är något fler till antalet. De anställdes dock utefter partitillhörighet snarare än kompetens och är därtill dåligt utbildade. Enligt källan märks kompetensbristen i dessa polisers arbete. Den tredje och yngsta poligenerationen anställdes under den första demokratiska regeringstiden och utgör den största andelen poliser i tjänst. De är välutbildade inom mänskliga rättigheter men deras kunskap kan vara svår att använda praktiskt

⁴⁵ Pointpulse, 2015.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Initierad källa (A).

⁴⁸ Pointpulse, 2015; Initierad källa (B).

⁴⁹ Initierad källa (A); Initierad källa (B).

⁵⁰ Initierad källa (B).

⁵¹ Ibid.; Initierad källa (A); Ordförande för åklagarförbundet och ombudsman för åklagarnas självständighet, samtal i Belgrad, Serbien, 2018-03-01.

⁵² Initierad källa (B).

ute i verksamheten [som formats av och innehåller individer utan den kunskapen, Lifos anm.].⁵³

Enligt en representant för *Belgrade Centre for Security Policy* (BCSP) består polisutbildningen av 13 olika kurser som ges vid *Center for Police Education*. Därefter följer sex månaders praktik, men handledningen under praktiken tenderar att fungera dåligt enligt BCSP.⁵⁴

Det finns ingen anställningsgaranti efter studier vid polisakademin, många nyexaminerade får inte arbete eller tillräckligt kvalificerade tjänster som matchar deras utbildningsnivå.⁵⁵ Enligt representanten från BCSP förekommer det även att nyexaminerade får högt uppsatta poster ganska omgående vilket står i strid med reglerna för befordran inom polisen.⁵⁶

Den kommunala polisen (*Communal Police*) är en form av ordningspolis som inte har befogenhet att gripa människor. Denna yrkeskategori arbetar med exempelvis parkeringsförseelser och allmän ordning.⁵⁷ En representant för *Center for Advanced Legal Studies* menar att poliser i denna kategori är okunniga och relativt oanvändbara.⁵⁸

När det kommer till polisen i allmänhet menar representanten för Center for Advanced Legal Studies att de har en god svarskapacitet och kan uppvisa en relativt effektiv verksamhet, men det förekommer fall där de gör sig själva till "åtlöje". Representanten menar att polisen är effektiv när det kommer till allvarliga brott men att det finns vissa "svarta hål" där de undviker att ingripa. De håller sig exempelvis borta från ärenden som anses för farliga för att lägga sig i, det kan handla om extremt våldsamma fotbollshuliganer eller droghandeln.⁵⁹

Enligt en initierad källa har polisen en bra analyskapacitet.⁶⁰

Vad gäller polisens utbildning och kunskap om våld i nära relationer, hbtq och hatbrott har denna information förlagts till ett senare kapitel om utsatta grupper (se [kapitel 7](#)).

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Belgrade Centre for Security Policy (BCSP), samtal med företrädare i Belgrad, Serbien, 2018-02-28.

⁵⁵ Ibid.; Pointpulse, *Police Academy Students Need More Practice and Less Theory*, 2019-01-04, [url](#) (Hämtad 2019-04-11).

⁵⁶ BCSP.

⁵⁷ Ibid.; Center for Advanced Legal Studies.

⁵⁸ Center for Advanced Legal Studies.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Initierad källa (A).

3.2.3. Legalt ramverk

Den serbiska polisens uppdrag och befogenheter regleras i polislagen.⁶¹

Polisens arbete utformas även i strategiska handlingsplaner, den senaste sträcker sig från 2018 till 2021. Planen adresserar sju huvudsakliga fokusområden för polisens brottsbekämpande arbete: (1) organiserad brottslighet, (2) produktion och smuggling av droger, (3) korruption, (4) missbruk av informations- och kommunikationsteknologi, (5) terrorism och extremism, (6) våld som stör den allmänna ordningen och säkerheten, (7) irreguljär migration och människosmuggling. Därtill ska trafiksäkerheten prioriteras enligt handlingsplanen.⁶²

En initierad källa anser att handlingsplanerna har många styrkor men upplever att formuleringarna är vaga när det kommer till utsatta grupper och antidiskriminering.⁶³

3.2.4. Resurser

Två initierade källor uppskattar antalet anställda inom inrikesministeriet till 40 000 varav 27 000 är anställda inom polisen, dock understryker källorna att siffran är svår att uppskatta.⁶⁴ Företrädaren för BCSP bekräftar att inrikesministeriet har 40 000 anställda men uppskattar att antalet uniformerade poliser ligger kring 30 000. Polistätheten är på så vis förhållandevis hög i landet, 400 poliser per 100 000 invånare.⁶⁵ EU-kommissionen skriver på sin sida att det totala antalet poliser är 42 426 och att polistätheten är 601 poliser per 100 000 invånare.⁶⁶

Vad gäller polisens effektivitet är en representant för Center for Advanced Legal Studies och ordföranden för åklagarförbundet (som även är ombudsman för åklagarnas självständighet) av uppfattningen att polisen generellt sett har kapacitet för att möta allmänhetens behov. Särskilt vid akuta eller särskilt allvarliga situationer kan polisen uppvisa en god reaktionsförmåga och man kan räkna med att få skydd som privatperson om det behövs.⁶⁷ Polisen uppvisar dock tillkortakommanden emellanåt och finns det känsliga ingredienser i ett ärende kan deras effektivitet och professionalitet hämmas.⁶⁸ Flera andra källor utvärderar polisen på samma

⁶¹ Serbien, Lagstiftande organ, *Law on Police*, 2016-01-28, [url](#) (Hämtad 2019-06-14).

⁶² Serbien, Ministry of Interior, *Strategic Police Plan 2018-2021*, december 2017, s. 3, [url](#) (Hämtad 2019-06-14).

⁶³ Initierad källa (B).

⁶⁴ Ibid.; Initierad källa (A).

⁶⁵ BCSP.

⁶⁶ EU-kommissionen, *Commission Staff working Document. Serbia 2018 Report*, 2018-04-17, s. 31, [url](#) (Hämtad 2019-04-16).

⁶⁷ Center for Advanced Legal Studies; Ordföranden för åklagarförbundet och ombudsman för åklagarrådet.

⁶⁸ Center for Advanced Legal Studies.

vis, systemet uppfattas fungera väl på en generell nivå så länge det gäller lågprofilerade fall.⁶⁹

Enligt representanter för OSSE är polisens kapacitet för skydd av brottsoffer förhållandevis svagt och detsamma gäller vittnesskydd.⁷⁰ Polisens beroende av underrättelsetjänstens utrustning är även ett problem som lyfts av konsulterade källor. När det kommer till avlyssningsutrustning måste polisen gå genom underrättelsetjänsten för att kunna använda sig av detta, vilket medför risker för informationsläckage till underrättelsetjänsten.⁷¹

Serbien är uppdelat utefter ett äldre kommunsystem med flertalet små kommuner som har begränsade resurser. På så vis skiftar polisens resurser mellan kommunerna och, företrädesvis, stads- och landsbygdsområden.⁷² EU-delegationen bekräftar att det finns resursskillnader för polisens arbete mellan stad och landsbygd, men menar att det inte går att hårdra en skiljelinje. Det finns nämligen stora skillnader de rurala miljöerna sinsemellan, i exempelvis Vojvodina är kommunerna välbärgade medan de södra delarna av landet är fattigare.⁷³

Flera källor uppger att polisen upprätthåller sin närvaro över i stort sett hela landet men att det finns större utmaningar för deras verksamhet i södra Serbien. Landsbygdssamhällen präglas av hög social kontroll och det finns en tendens att inte vilja blanda in polisen i första hand.⁷⁴ Vissa bysamhällens isolering är därtill intensivare söderut enligt EU-delegationen; polisens närvaro kan saknas i små områden där polisen organisatoriskt är koncentrerad till regionala center istället för att vara representerad i varje by.⁷⁵

3.3. Polisens integritet

3.3.1. Generell inställning

Konsulterade källor uppger att polisen har brister som behöver åtgärdas men att de på det stora hela svarar på larm och ser allvarligt på hot och våld.⁷⁶ *Lawyers' Committee for Human Rights* (YUCOM) förklarar närmare hur det förekommer brister i myndighetens agerande men att det inte rör sig om systematiska brister eller missbruk.⁷⁷

⁶⁹ Initierad källa (C), samtal i Belgrad, Serbien, 2018-02-27.

⁷⁰ OSSE, 2018.

⁷¹ Ibid.; Center for Advanced Legal Studies.

⁷² Initierad källa (A); Initierad källa (B); EU-delegationen, samtal med företrädare i Belgrad, Serbien, 2018-03-02.

⁷³ EU-delegationen.

⁷⁴ Initierad källa (A); Initierad källa (B).

⁷⁵ EU-delegationen.

⁷⁶ Ibid.; Center for Advanced Legal Studies; Ordföranden för åklagarförbundet och ombudsman för åklagarrådet.

⁷⁷ *Lawyers' Committee for Human Rights* (YUCOM), samtal med företrädare i Belgrad, Serbien, 2019-02-29.

Enligt representanter för OSSE så har vanlig patrullpolis generellt sett en dålig attityd. Mer specialiserade grenar inom polisen uppvisar dock professionalism och engagemang.⁷⁸ Två initierade källor anser att det finns många bra poliser men att deras verksamhet ibland hämmas av ett tungrott system.⁷⁹

Företrädaren för BCSP nämner en studie i vilken 100 poliser hade tillfrågats om sin lön och arbetsmiljö. Resultaten visade att 90 procent var missnöjda med sin arbetssituation och skulle föredra en anställning hos en privat säkerhetsfirma. Inrikesministeriet har avfärdat kritiken med att påstå att utsagorna är lögn.⁸⁰

3.3.2. Representation

Det finns ingen tillgänglig officiell statistik över antalet polisanställda och inte heller över representation vad avser kön eller etnicitet.

EU-delegationen uppger att det sedan ungefär sex år tillbaka finns ett program för att få en större romsk representation inom polisen, bl.a. finns en kvot till polisakademin för just den romska minoriteten. Tanken med programmet är att romer ska arbeta på orter med en romsk majoritet. Implementeringen brister dock och de romska poliserna är utspridda i olika kommuner.⁸¹

Bland konsulterade källor går uppgifterna isär vad gäller antalet romer som tjänstgör inom polisväsendet. Flera uttrycker osäkerhet kring sina uppgifter om antalet romska poliser. En initierad källa vet inte om det finns några poliser med romskt ursprung men antar att de är få.⁸² Representanten från Center for Advanced Legal Studies beskriver antalet etniska minoriteter inom polisen som "minimalt".⁸³ Enligt EU-delegationen är för närvarande ca 200 romer i tjänst inom polisen och ytterligare 200 romer utbildas inom polisakademin.⁸⁴ En anonym källa som är aktiv i det romska civilsamhället är skeptisk till EU-delegationens uppgifter men medger att det skulle kunna finnas 200 personer som "vågar kalla sig romer" om man ser till hela polisväsendet. Uppgiften om att det skulle finnas 200 romer som genomgår utbildning vid polisskolan menar källan dock vara desinformation.⁸⁵ Både EU-delegationen och representanter från Center for Advanced Legal Studies

⁷⁸ OSSE, 2018.

⁷⁹ Initierad källa (A); Initierad källa (B).

⁸⁰ BCSP.

⁸¹ EU-delegationen.

⁸² Initierad källa (B).

⁸³ Center for Advanced Legal Studies.

⁸⁴ EU-delegationen.

⁸⁵ Anonym källa som är aktiv i det romska civilsamhället, samtal i Belgrad, Serbien, 2018-03-02.

uppgger att den romska representationen i Vojvodina är bättre än i andra delar av landet.⁸⁶

Enligt EU-delegationen finns ingen kvot till polisakademin för albaner eftersom denna minoritetsgrupp redan är representerad på en adekvat nivå inom polisen.⁸⁷ Enligt representanten från YUCOM finns en handlingsplan för att albaner ska få tillgång till fler högre positioner inom polisen. Det finns vissa städer med albansk majoritet där den albanska representationen inom polisen är god, men till skillnad från EU-delegationen uppfattas den generella albanska representationen inte vara tillräcklig av YUCOM:s företrädare.⁸⁸

Vad gäller kvinnor uppgger OSSE:s företrädare att de utgör ca 27 procent av de anställda på inrikesdepartementet, företrädaren har inga exakta siffror men uppgger att andelen är mycket lägre inom polisen.⁸⁹ Enligt en initierad källa var 2 av 27 regionala polischefer kvinnor år 2018.⁹⁰

3.3.3. Förtroende

Generellt sett är allmänhetens förtroende för statliga institutioner lågt i Serbien.⁹¹ En källa förklarar att den höga sociala kontrollen gör att folk tenderar att vilja lösa sina problem på egen hand istället för att involvera polisen.⁹² Det finns korruptionsproblem inom många institutioner, men allmänhetens uppfattning om korruptionens omfattning stämmer nödvändigtvis inte överens med den faktiska situationen.⁹³ En initierad källa förklarar hur exempelvis småskalig korruption, såsom mindre mutor, skadar hela polisväsendets rykte. Denna korruptionsform är särskilt vanlig inom trafikpolisen som i hög utsträckning är i direktkontakt med allmänheten.⁹⁴ I en opinionsundersökning genomförd av Pointpulse 2017 utmärkte sig trafikpolisen som den del inom polisväsendet som upplevdes vara mest korrupt av allmänheten.⁹⁵

Förtroendet för polisen har ökat något under senare år.⁹⁶ Enligt resultaten från Pointpulses opinionsundersökningar ökade förtroendet med i genomsnitt två procent per år 2015–2017. I 2017 års undersökning uppskattades 56 procent av befolkningen ha förtroende för polisen, vilket gör polisen till den näst mest betrodda institutionen i Serbien.⁹⁷ Enligt representanten för BCSP, som är en av de tankesmedjor som ingår i

⁸⁶ EU-delegationen.

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ YUCOM.

⁸⁹ OSSE, 2018.

⁹⁰ Initierad källa (B).

⁹¹ Initierad källa (A); BCSP; Initierad källa (C).

⁹² Initierad källa (B).

⁹³ Initierad källa (A); Initierad källa (C).

⁹⁴ Initierad källa (A).

⁹⁵ Pointpulse, *The Citizens' Opinion of the Police*, september 2017, s. 17, [url](#) (2019-04-15).

⁹⁶ Initierad källa (C); BCSP.

⁹⁷ Pointpulse, 2017, s. 6, 8–9.

Pointpulses nätverk och som har genomfört dess opinionsundersökning, är allmänhetens förtroende för polisen en kalkylation som inte riktigt går ihop; samtidigt som allmänhetens tillit ökar med ungefär en till två procent per år betraktar en överväldigande majoritet polisen som politiserad och korrupt. Representanten tror att allmänheten vill lita på polisen men samtidigt är medveten om att det förekommer politiskt inflytande och korruption.⁹⁸ Allmänhetens medvetenhet om polisens interna problem reflekteras med andra ord inte i det allmänna förtroendet för institutionen.⁹⁹

Enligt representanter för OSSE finns inget förtroende för polisen när det kommer till polisens vittnesskyddsprogram.¹⁰⁰ Övriga konsulterade källor har inte lämnat information som bekräftar eller motsäger dessa uppgifter.

3.3.4. Korruption och annan otillbörlig påverkan

Polisen utsätts för politiska påtryckningar och upprätthåller inte ett starkt oberoende från politiken.¹⁰¹ Det politiska inflytandet manifesteras bl.a. genom att polisen hindras i sitt arbete med vissa politiskt känsliga ärenden.¹⁰² Representanter för OSSE förklarar det politiska inflytandets omfattning med att ett telefonsamtal från rätt person kan påverka hanteringen av ett fall.¹⁰³ I en rapport av *Open Society European Policy Institute* och *Transparentnost Srbija* kritiserar polisen för att tillämpa allt för stor diskretion i sitt arbete och att de därtill inte motiverar nedläggningen av vissa utredningar tillräckligt, vilket hämmar transparens och förstärker misstankar om politiskt inflytande.¹⁰⁴

Polisen utsätts även för politiska påtryckningar via media.¹⁰⁵ Open Society European Policy Institute och Transparentnost Srbija understryker att det politiska inflytandet över media är problematiskt ur en demokratiseringssynpunkt; ett svagt medielandskap, bristande transparens gällande ägandeförhållanden m.m. gör att politiken kan influera statliga institutioner via media. Dels påverkar politiker polisens arbete genom att uttala sig i media och spekulera kring skyldiga eller läcka information, dels läcker polisen information till media. Det politiska inflytandet över polisens arbete tas även i uttryck genom att nyheter fabriceras eller framställs åt en viss riktning för att adressera politiska frågor.¹⁰⁶

⁹⁸ BCSP.

⁹⁹ Pointpulse, 2017, s. 9.

¹⁰⁰ OSSE, 2018.

¹⁰¹ Ibid.; Initierad källa (A); Initierad källa (B).

¹⁰² Open Society European Policy Institute & Transparentnost Srbija, *When Law Doesn't Rule. State Capture of the Judiciary, Prosecution, Police in Serbia*, oktober 2017, [url](#) (Hämtad 2019-04-15).

¹⁰³ OSSE, 2018.

¹⁰⁴ Open Society European Policy Institute och Transparentnost Srbija, s. 5.

¹⁰⁵ Initierad källa (A); Initierad källa (B).

¹⁰⁶ Open Society European Policy Institute och Transparentnost Srbija, s. 5, 11, 13–14, 16; EU-kommissionen, 2019, s. 26.

Rekryteringen inom polisen är en delvis politiserad fråga, särskilt när det kommer till högre positioners tillsättning. Det finns gott om poliser men en viss partibok kan hjälpa en person till en chefsposition enligt initierade källor.¹⁰⁷ Rekryteringen är en stor utmaning och polisen går mot ett mer systematiskt rekryteringsförfarande samt en personal-policy som ska vara mer kompetensbaserad.¹⁰⁸ En åtgärd som har vidtagits är upprättandet av en personal/rekryterings-apparat i syfte att följa EU:s krav på kompetensbaserad rekrytering¹⁰⁹, men det finns de inom polisen som vill återgå till en enklare rekryteringsform som inte är särskilt transparent eller välunderbyggd. I många utlysningar saknas enligt BCSP tjänstebeskrivningar och kvalifikationskrav, och man vet i stor utsträckning vem som kommer tillsättas på förhand.¹¹⁰

Som tidigare nämnt är småskalig korruption i form av mutor vanligt inom trafikpolisen och även patrullerande polis är utsatt för sådana erbjudanden.¹¹¹ Enligt tre källor är dock korruptionen i Serbien av en mer systematisk form idag och rör sig inte längre om ”pengar på gatan” i särskilt stor utsträckning.¹¹² Enligt representanter för OSSE är korruption ett känsligt ämne i Serbien och svårt att uppskatta, det förekommer inte så många kända korruptionsfall och ingen riktig högnivå-korruption har avslöjats. Enligt representanten är det framförallt ”vardagskorruption” och korruption i domstolarna som har uppmärksammas. Systemet är därtill oresonligt tungrovt vilket leder till att folk använder sig av mutor för att försöka skynda på processen.¹¹³

Enligt företrädaren för BCSP förekommer korrupt kriminalpolis som ger efter för politiskt tryck om att t.ex. inte dra igång utredningar.¹¹⁴

Under våren 2018 fanns 16 stämningsansökningar rörande polisens upphandlingar. Under 2017 köptes bl.a. kring 700 fordon in utan ett upphandlingsförfarande, endast särskilda säkerhetsrelaterade anledningar kan legitimera ett sådant tillvägagångssätt. I det här fallet var det ett uppenbart missbruk av reglerna enligt BCSP.¹¹⁵ Under 2018 köptes ytterligare 322 fordon på samma sätt utan en transparent upphandling.¹¹⁶

¹⁰⁷ Initierad källa (A); Initierad källa (B).

¹⁰⁸ Ibid.; BCSP.

¹⁰⁹ Initierad källa (B).

¹¹⁰ BCSP.

¹¹¹ Initierad källa (A); Initierad källa (B); OSSE, 2018.

¹¹² Ibid.

¹¹³ OSSE, 2018.

¹¹⁴ Pointpulse, *New Vehicles for Serbian Police, a New Secret*, 2018-11-18, [url](#) (Hämtad 2019-04-16).

¹¹⁵ BCSP.

¹¹⁶ Pointpulse, 2018.

3.3.5. Organiserad brottslighet

Serbien har en historia där den organiserade brottsligheten har haft ett stort inflytande över statliga institutioner, däribland domstols- och polisväsende.¹¹⁷ Åtgärder har vidtagits för att komma till bukt med problematiken, bl.a. finns ett legalt ramverk på plats som tilldelar vissa statliga myndigheter rättsbefogenheter att bekämpa organiserad brottslighet, terrorism och korruption.¹¹⁸ Det finns därtill ett intensivt internationellt och regionalt samarbete mot organiserad brottslighet.¹¹⁹

Det finns en historia av att lokal polis har varit involverad i organiserad brottslighet, företrädesvis smuggling av droger. Vad gäller aktuell information om polisens involvering i sådana affärer är informationsläget knapert. Under 2017/18 arresterades enligt en rapport minst 14 tull- och gränspolis för att ha tagit emot mutor.¹²⁰ Enligt Center for Advanced Legal Studies håller sig polisen borta från vissa ärenden som anses för farliga för att lägga sig i, det kan exempelvis handla om extremt våldsamma fotbollshuliganer eller droghandeln.¹²¹ Samtidigt rapporterar *Global Initiative Against Transnational Organized Crime* att en svag polisen närvaro är en av de faktorer som leder till att vissa områden blir "hot-spots" för organiserad brottslighet.¹²² Global Initiative Against Transnational Organized Crime redovisar vidare uppgifter om att enskilda polisers egendom har förstörts på mindre orter av personer kopplade till organiserad brottslighet.¹²³

Crime and Corruption Reporting Network (KRIK) och *Radio Free Europe* (RFE) har samlat in data över mord som har kopplingar till maffiaverksamhet i Serbien. Sedan 2012 fram till den 19 juni 2019 har uppgifter om totalt 97 mord registrerats, varav 52 har skett i Belgrad. Få av morden har uppkärlats av polis.¹²⁴

Organiserad brottslighet i Belgrad kan ofta kopplas till fotbollshuliganer, politiker och "kontroversiella affärsmän".¹²⁵ Enligt *Organized Crime and Corruption Reporting Project* (OCCRP) används fotbollshuliganer för politiska intressen då de är en symbol för serbisk nationalism och de ges

¹¹⁷ Štrbac, s. 56.

¹¹⁸ Ibid.; Europarådets kommission för effektiva rättssystemen (CEPEJ), *Evaluation of the judicial systems (2016-2018 cycle. Serbia)*, 2018-08-29, [url](#) (Hämtad 2019-07-10).

¹¹⁹ Štrbac, s. 56.

¹²⁰ Global Initiative Against Transnational Organized Crime, *Hotspots of Organized Crime in the Western Balkans. Legal vulnerabilities in a regional context*, maj 2019, s. 33, [url](#) (Hämtad 2019-06-19).

¹²¹ Center for Advanced Legal Studies.

¹²² Global Initiative Against Transnational Organized Crime, maj 2019, s. 7 ff.

¹²³ Ibid., s. 18.

¹²⁴ Crime and Corruption Reporting Network (KRIK) & Radio Free Europe (RFE), *Crna Knjiga*, [data hämtad 2019-06-19], [url](#) (Hämtad 2019-06-19); KRIK, *Serbia and Montenegro: Only Four Gang-related Murders Solved in Five Years*, 2017-07-04, [url](#) (Hämtad 2019-06-20).

¹²⁵ Global Initiative Against Transnational Organized Crime, s. 18.

därmed ett förhållandevis stort utrymme att utföra brottsliga handlingar utan att polis eller åklagare rycker in.¹²⁶

3.3.6. Övergripping av polis

Utöver Serbiens ratificering av flertalet internationella traktat som förbjuder bruket av tortyr och förnedrande behandling¹²⁷ stipulerar polislagen att polisen ska respektera internationella överenskommelser i sitt arbete.¹²⁸

Enligt ordföranden för åklagarförbundet är polisbrutalitet ovanligt och källan har själv aldrig stött på indikationer om sådan problematik i sitt arbete med polisen.¹²⁹ Internationella observatörer rapporterar dock om polisvåld som ett förekommande problem. Den Europeiska kommittén till förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (CPT) liksom FN:s särskilde rapportör om tortyr konstaterade efter sina respektive besök under 2017 att serbiska polisers illabehandling av frihetsberövade är ett faktum och att omfattningen är ett alarmerande problem. Under besöken mottog CPT respektive FN:s rapportör flertalet anklagelser från frihetsberövade individer om att poliser hade utsatt dem för tortyr eller annan illabehandling i samband med polisförhör, i syfte att framtvunga erkännanden, bl.a. förekom anklagelser om användandet av elchocker. Både CPT och FN:s rapportör samlade in medicinsk dokumentation som uppges stärka anklagelserna om polisövergrepp.¹³⁰

Vidare konstaterade CPT att illabehandlingen av fångar och andra frihetsberövade inte tycktes röra sig om enskilda individers handlande. Våldet uppfattades snarare vara en accepterad praxis inom den befintliga poliskulturen, i synnerhet bland brottsinspektörer.¹³¹

3.3.7. Intern och extern kontroll

Företrädaren för BCSP förklarar hur inrikesministeriets internkontroll sköts av fem interna organisatoriska enheter. Enheten ”Internal Control Sector” har det huvudsakliga ansvaret och består av 85 anställda, kring hälften av dessa är inspektörer. Företrädaren ställer sig kritisk till att endast drygt 40 personer har i uppgift att granska 40 000 anställda. Enheten saknar därtill logistiska resurser och måste förlita sig på säkerhetspolisen för att få låna

¹²⁶ Organized Crime and Corruption Reporting Project (OCCPR), *Serbia's Deadly Mix: Football, Politics and Crime*, 2017-01-27, [url](#) (Hämtad 2019-06-20).

¹²⁷ FN:s särskilde rapportör om tortyr, *Report of the Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment*, 2019-01-25, s. 3–4, [url](#) (Hämtad 2019-06-14).

¹²⁸ Serbien, *Law on Police*, art. 33.

¹²⁹ Ordförande för åklagarförbundet och ombudsman för åklagarnas självständighet.

¹³⁰ Europarådet, *Report to the Government of Serbia on the visit to Serbia carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment from 31 May to 7 June 2017*, 2018-06-21, s. 3, [url](#) (Hämtad 2019-06-14); FN:s särskilde rapportör om tortyr, s. 5.

¹³¹ Europarådet, 2018, s. 3.

viss teknisk utrustning.¹³² Representanter för OSSE lyfter bristen på samordning mellan internkontrollens olika enheter som ett problemområde. De olika enheterna skriver sina egna rapporter men frånvaron av samordning hämmar anti-korruptionsarbetets effektivitet.¹³³

Enligt representanter för OSSE finns det inte något centraliserat system för att anmäla poliser utan detta rapporteras på polisstationerna i vanlig ordning. Tanken är att sådana anmälningar ska vidarebefordras till internkontrollmekanismen, men det är inte alltid detta sker. Internkontrollen i sin tur rapporterar direkt till ministernivå vilket har både för- och nackdelar.¹³⁴ Politiska påtryckningar är en risk vid en sådan hierarki och företrädaren för BCSP uppger att detta förekommer vid utredningar av högre chefer inom inrikesministeriet.¹³⁵

CPT uppmärksammade efter sitt besök 2017 att det finns en kultur av straffrihet inom stora delar av polisstyrkan och att anklagelser om polisövergrepp måste lagföras i större utsträckning.¹³⁶ Även FN:s rapportör uppmärksammar att det saknas en effektiv och oberoende kontrollmekanism. Rapportören uppmärksammade även det låga antalet registrerade fall och domslut vad gäller anklagelser om tortyr och annan illabehandling, därtill noterades ett oproportionerligt lågt antal fällande domar i förhållande till antalet frikännanden samt avskrivna ärenden.¹³⁷

Enligt OSSE:s representanter använder polisen inte hela den arsenal som står till dess förfogande för intern kontroll. Ett grundläggande problem enligt representanten är att polisen inte har en särskilt god uppfattning om vad begreppet ”integritet” innebär. I dagsläget genomförs slumpvisa kontroller för att motverka korruption, men riktade korruptionsutredningar regleras inte särskilt i rådande lagstiftning och måste därför ske i enlighet med straffprocesslagstiftningen.¹³⁸

Representanter för OSSE uppger att det sällan är stora korruptionshärvor som nystas upp av internkontrollen.¹³⁹ Representanten för BCSP nämner ett fall där 14 gränspoliser arresterades för att vara involverade i trafficking, enligt representanten var dock detta mer av en uppvisning än ett faktiskt försök att komma till bukt med korruptionsproblemen. Vidare genomfördes massarresteringar av poliser för några år sedan men de blev dömda till låga straff och vissa var åter i tjänst efter bara några månader.¹⁴⁰

¹³² BCSP.

¹³³ OSSE, 2018.

¹³⁴ Ibid.

¹³⁵ BCSP.

¹³⁶ Europarådet, 2018, s. 4.

¹³⁷ FN:s särskilde rapportör, s. 5–6.

¹³⁸ OSSE, 2018.

¹³⁹ Ibid.

¹⁴⁰ BCSP.

Två initierade källor uppger att inrikesministeriets mekanism för internkontroll förefaller vara förhållandevis selektivt och politiserat.¹⁴¹

4. Åklagar- och domstolsväsende

4.1. Åklagar- och domstolsväsendets kapacitet

4.1.1. Organisatorisk struktur

Åklagar- och domstolsväsendet befinner sig fortfarande i en återhämtningsfas efter tidigare reformer av rättsväsendet. Omvalet av domare 2009 och straffprocesslagens övergång från ett kontinentalt system till en anglosaxisk modell¹⁴² har skapat stora utmaningar för åklagar- och domstolsväsendet.¹⁴³ Särskilt åklagarväsendet var inte redo för dessa förändringar personalmässigt, kompetensmässigt eller resursmässigt och man försöker fortfarande hantera den situation som har uppstått i kölvattnet av förändringarna.¹⁴⁴

En av de förändringar som uppmärksammas av flertalet källor är avskaffandet av utredningsdomarens roll, vilken ersattes av ett utökat utredningsmandat hos åklagarna.¹⁴⁵ Utöver att kompetens saknades, och fortfarande saknas, bland åklagarna för att fylla rollen som förundersökningsledare fick myndigheten överta kring 40 000 ärenden över en natt.¹⁴⁶

Åklagarna är ansvariga för brottsutredningar men saknar egen utredningskapacitet, polisen ska därför finnas till deras förfogande. Landets åklagare tenderar dock att i för hög utsträckning förlita sig på polisens arbete och har i praktiken inte någon effektiv kontroll över utredningarna. Under förundersökningarna tenderar poliser att hamna i en sits där de ska svara till både åklagarens direktiv och sina överordnades, och väljer då vanligtvis att hörsamma till den senare.¹⁴⁷

Åklagarväsendet är uppdelat i två delar – den allmänna åklagarmyndigheten och den särskilda åklagarmyndigheten. Den senare hanterar organiserad brottslighet, krigsbrott och internationella ärenden.¹⁴⁸

¹⁴¹ Initierad källa (A); Initierad källa (B).

¹⁴² Det angloamerikanska rättssystemet utgår mer från prejudikat, och straffprocessen är en uttalad tvåpartsprocess till skillnad från kontinentala rättssystem där lagstiftning och annan skriftlig reglering utgör grunden, och åklagaren har en mer neutral roll i straffprocessen.

¹⁴³ Initierad källa (A); Initierad källa (B); Judges' Association of Serbia, samtal med företrädare i Belgrad, Serbien, 2018-03-01.

¹⁴⁴ Judges' Association of Serbia; OSSE, 2018.

¹⁴⁵ Ordförande för åklagarförbundet och ombudsman för åklagarnas självständighet; Judges' Association of Serbia.

¹⁴⁶ Judges' Association of Serbia

¹⁴⁷ Ibid.; EU-delegationen; OSSE, 2018.

¹⁴⁸ Initierad källa (A).

Riksåklagaren leder åklagarmyndighetens arbete tillsammans med ett statligt förvaltningsråd som väljer riksåklagaren genom majoritetsröstning. Justitieministern är rådets ordförande och de flesta medlemmar är åklagare, men det finns även medlemmar från den akademiska världen, en representant för advokater och en representant från parlamentets justitieutskott.¹⁴⁹

En initierad källa anser att åklagarväsendet fungerar bra, men uppmärksammar samtidigt att det är toppstyrt och komplext. Administrationen är undermålig, framförallt då verksamheten inte har digitaliserats utan fortfarande hanteras i form av papper och stämplat. Vid besök på kontoren har källan noterat staplar av papper som täcker hela väggar och kallar detta ”ett uppenbart effektivitetshämmande arbetssätt”.¹⁵⁰ Åklagarväsendet belastas även av en tung balans av eftersläpande arbete.¹⁵¹

Trots att det serbiska rättssystemet följer en amerikansk modell tillämpas inte något jurysystem, första instans består av en domare och två lekmän. I högre instanser kan ibland tre professionella domare närvara i en kammare bestående av fem ledamöter. Instansordningen inom domstolsväsendet är dock oklar på flera olika plan.¹⁵² Det finns exempelvis domstolar med blandad jurisdiktion vilket innebär att de fungerar som första instans i vissa ärenden och andra instans i andra sorters ärenden. Detta gör systemet komplicerat, bräckligt och ineffektivt enligt OSSE:s företrädare.¹⁵³ Företrädaren för YUCOM förklarar att slutgiltig dom formellt kan avkunnas i sex domstolar men att man även kan se det som att alla 27 domstolar kan vara sista distans. Det finns fyra appellationsdomstolar och en högsta domstol.¹⁵⁴ Högsta domstolen tar bara upp fall där rättslig vägledning behövs.¹⁵⁵

High Judicial Council (HJC) är en fristående konstitutionell institution som ska garantera domstolsväsendets självständighet, bl.a. genom att ge synpunkter på konstitutionella ändringar inom rättssystemet.¹⁵⁶ EU-delegationens företrädare anser att domstolsväsendet inte är självständigt i dagsläget men nämner att regeringen försöker förbättra oberoendet genom olika lagförslag om konstitutionella ändringar.¹⁵⁷ De förändringsförslag som regeringen har lagt fram har dock mött kritik från flera håll, kritiker menar att lagförslagen skulle öka utrymmet för politiskt inflytande och inte alls stärka rättsväsendets oberoende från politiken.¹⁵⁸

¹⁴⁹ Ordförande för åklagarförbundet och ombudsman för åklagarnas självständighet.

¹⁵⁰ Initierad källa (A).

¹⁵¹ Initierad källa (B).

¹⁵² OSSE, 2018; YUCOM.

¹⁵³ OSSE, 2018.

¹⁵⁴ YUCOM.

¹⁵⁵ Ibid.; OSSE, 2018.

¹⁵⁶ YUCOM.

¹⁵⁷ EU-delegationen.

¹⁵⁸ Initierad källa (C); OSSE, 2018.

Två initierade källor anser att rättssystemet är välfungerande men att dess effektivitet hämmas av en tungrodd organisation och undermålig administration.¹⁵⁹ Även företrädare för OSSE uppmärksammar systemets formella struktur som effektivitetshämmande då även mindre förseelser, som exempelvis en fortkörningsbot, kräver omfattande administrativa åtgärder och koordination med andra myndigheter.¹⁶⁰ Därtill belastas systemet genom stora ärendebalanser och långa processer, det kan ta flera år innan ett ärende har tagit sig igenom hela rättskedjan.¹⁶¹

För att avlasta rättsväsendet från mindre ärenden, exempelvis obetalda räkningar, planeras införandet av en kronofogdetjänst.¹⁶²

4.1.2. Legalt ramverk

Enligt en representant för Center for Advanced Legal Studies ligger det serbiska rättssystemets styrka i lagstiftningens kvalité, representanten menar på att Serbien har den bästa anti-diskrimineringslagstiftningen i Europa. Lagstiftningen implementeras dock inte alltid i den utsträckning eller på det sätt som den syftar till.¹⁶³

Det finns ingen särslagstiftning som garanterar gratis rättshjälp, det är upp till kommunerna om tjänsten ska erbjudas eller inte. Brottsfall där en advokat utses *ex-officio* utgör ett undantag, men många står dock utan en juridisk företrädare inför domstolarna.¹⁶⁴ Det finns ett fåtal icke-statliga organisationer som erbjuder gratis rättshjälp. Advokatsamfundet motverkar civilsamhällets tillhandahållande av gratis rättshjälp¹⁶⁵ – samfundet vill enligt Center for Advanced Legal Studies ha monopol på rättshjälpen samtidigt som civilsamhället har utfört tjänsten på frivillig basis under lång tid.¹⁶⁶ Företrädaren understryker vidare att avsaknaden av garantier för gratis rättshjälp skapar en situation där den ekonomiskt starkare parten ofta kan få ett övertag.¹⁶⁷

4.1.3. Utbildning och kunskap

Enligt ”Law on Judges” och ”Law on Public Prosecutors” har domare respektive åklagare rätt till och skyldighet att genomgå utbildning bekostad av staten.¹⁶⁸ Domare och åklagare utbildas vid *Judicial Academy* i Belgrad

¹⁵⁹ Initierad källa (A); Initierad källa (B).

¹⁶⁰ OSSE, 2018.

¹⁶¹ Initierad källa (A); EU-delegationen.

¹⁶² OSSE, 2018.

¹⁶³ Center for Advanced Legal Studies.

¹⁶⁴ Ibid.; YUCOM.

¹⁶⁵ Ibid.

¹⁶⁶ Center for Advanced Legal Studies.

¹⁶⁷ Ibid.

¹⁶⁸ International Commission of Jurists (ICJ), *Serbia's Judges and Prosecutors: The Long Road to Independent Self-Governance. A Mission Report*, 2016, s. 29, [url](#) (Hämtad 2019-07-10).

som instiftades år 2014.¹⁶⁹ Det går att tillträda domar- eller åklagartjänster utan att ha genomgått akademins utbildning¹⁷⁰, men enligt *International Commission of Jurists* (ICJ) kan dessa personer (som kan ha tjänstgjort i många år) ofta bli bortsållade i rekryteringen då akademien har kommit att bli en exkluderande inkörsport till yrkeskategorierna.¹⁷¹ EU-delegationens företrädare anser att åklagarna är välutbildade, professionella och har en god intern kapacitet. Som tidigare nämnt ligger problemet i att de saknar utredningskapacitet och att samarbetet med polisen fallerar.¹⁷²

Fler källor ser en nedåtgående trend vad gäller kvalitén i domslut vilket ofta uppges vara sammankopplat med en hög arbetsbelastning och frånvaron av tydlig praxis. Högsta domstolen formulerar endast riktlinjer, vilket innebär att två högsta instanser kan ha motsatta åsikter. Detta skapar förvirring i hela systemet och gör att domstolarna dömer olika.¹⁷³

Företrädarna för OSSE och representanten för Center for Advanced Legal Studies understryker även att det finns en kompetensbrist bland domarna i landet.¹⁷⁴ Enligt OSSE är domsluten dåligt formulerade och är svåra att förstå även för juridikprofessorer.¹⁷⁵ Företrädaren för Center for Advanced Legal Studies anser att utbildningen av domare behöver förbättras och uppmärksammar godtyckligheten i samtliga domstolars avgöranden, det är mycket svårt att förutspå utgången i ett mål (även i konstitutionsdomstolen). Företrädaren uppger sig vara häpen över hur bristfällig implementeringen av lagstiftningen är, särskilt inom domstolssystemet. Domare tillämpar inte lagen så som den är skriven – de hänvisar till lagstiftning men tolkar den fel. Till exempel hänvisas det till irrelevanta paragrafer eller till domarens ogrundade tolkning av lagen.¹⁷⁶

Både OSSE:s företrädare och ordföranden för åklagarförbundet uppmärksammar dock att domstolarna ibland ”får skulden” på grund av dåligt underlag, vissa ärenden är så bristfälliga att det kan vara svårt att göra någonting av.¹⁷⁷

4.1.4. Resurser

Enligt uppgifter från ordföranden för åklagarförbundet finns kring 700 åklagare i Serbien, ett antal som ligger under EU-standard. För närvarande

¹⁶⁹ Ibid., s. 30; Serbien, Judicial Academy, *O Pravosudnoj Akademiji*, [odaterad], [url](#) (Hämtad 2019-06-20).

¹⁷⁰ EU-delegationen.

¹⁷¹ ICJ, s. 30–31.

¹⁷² EU-delegationen.

¹⁷³ OSSE, 2018; YUCOM.

¹⁷⁴ OSSE, 2018; Center for Advanced Legal Studies.

¹⁷⁵ OSSE, 2018.

¹⁷⁶ Center for Advanced Legal Studies.

¹⁷⁷ OSSE, 2018; Ordförande för åklagarförbundet och ombudsman för åklagarnas självständighet.

finns 9 åklagare per 100 000 invånare medan EU-standard föreskriver 12 åklagare per 100 000 invånare.¹⁷⁸ Dock ligger antalet domare över EU-standard enligt ordföranden¹⁷⁹, företrädaren för *Judges' Association of Serbia* uppskattar antalet till kring 2 800 domare.¹⁸⁰ Efter att rollen som utredningsdomare avskaffades gick många över till att arbeta som vanliga domare vilket förklarar den höga siffran.¹⁸¹

En bekymmersam arbetsbörda och enorma ärendebalanser lyfter flera källor som effektivitets- och kvalitetshämmande faktorer för både åklagar- och domstolsväsendet. Som tidigare nämnt fick åklagarförbundet och enskilda åklagare en större arbetsbörda i och med de tidigare reformerna, utan att extra resurser tillfördes.¹⁸² De enorma balanserna påverkar ärendehanteringens kvalitet och skapar stora fördröjningar i rättsprocessen.¹⁸³ Enligt ordföranden för åklagarförbundet är mängden ärenden per åklagare ohanterlig och bidrar till den låga kvalitén.¹⁸⁴

Det finns en brist på effektiv administrativ infrastruktur vilket skapar enorma ärendebalanser.¹⁸⁵ Enligt EU-delegationen är den administrativa infrastrukturen särskilt bristfällig utanför Belgrad.¹⁸⁶ Enligt representanten för *Judges' Association of Serbia* är ärendebalanserna särskilt stora i civilmål hos lägre domstolar, även högre instanser i större städer ska ha särskilt många ärenden. Ytterligare ett problem är en ojämn arbetsfördelning mellan enskilda domstolar och domare. Vissa domstolar hanterar 700 ärenden och andra endast 40.¹⁸⁷

4.1.5. Representation

Det finns ingen tillgänglig officiell statistik över antalet anställda åklagare och domare, inte heller finns officiell statistik över representation vad avser kön eller etnicitet.

Ordförande för åklagarförbundet vet inte hur stor del av åklagarna som är minoriteter men uppger att det i de områden där etniska minoriteter lever ska finnas etniska representanter. Det finns exempelvis bosniaker representerade i Sanjak, ungrare i öst och albaner i syd. Antalet ska stå i proportion till antalet invånare, men det låga löneläget inom åklagarkammaren gör det svårt att motivera minoriteter att söka sig till yrket.¹⁸⁸

¹⁷⁸ Ordförande för åklagarförbundet och ombudsman för åklagarnas självständighet.

¹⁷⁹ Ibid.

¹⁸⁰ *Judges' Association of Serbia*.

¹⁸¹ Ibid.

¹⁸² Ordförande för åklagarförbundet och ombudsman för åklagarnas självständighet.

¹⁸³ Ibid.; Initierad källa (C).

¹⁸⁴ Ordförande för åklagarförbundet och ombudsman för åklagarnas självständighet.

¹⁸⁵ EU-delegationen; *Judges' Association of Serbia*; Initierad källa (C); OSSE, 2018.

¹⁸⁶ EU-delegationen.

¹⁸⁷ *Judges' Association of Serbia*.

¹⁸⁸ Ordförande för åklagarförbundet och ombudsman för åklagarnas självständighet.

Enligt företrädaren för Center for Advanced Legal Studies finns inga romer representerade bland åklagare.¹⁸⁹ Ordföranden för åklagarförbundet känner till en rom som arbetar som åklagare men som inte är ”öppen” med sin etnicitet, ordföranden tror att det finns fler etniska minoriteter som är verksamma men som väljer att inte berätta om sin etniska tillhörighet för att undvika att placeras i ett ”etniskt fack”.¹⁹⁰

Vad gäller den kvinnliga representationen uppger ordföranden för åklagarförbundet att mer än 80 procent av åklagarna är kvinnor, men att de är anställda på låg- och mellannivåpositioner. Högra positioner domineras av män.¹⁹¹

Enligt uppgifter från Europarådets kommission för effektiva rättsväsenden (CEPEJ) var andelen kvinnliga domare 1 907 av 2 707 under 2016. Kvinnor dominerade i första, andra och tredje instans enligt uppgifterna som samlats in från bl.a. justitieministeriet. Vad gäller chefsdomare (eng. ”court president”) såg fördelningen annorlunda ut där män utgjorde kring det dubbla antalet i jämförelse med kvinnor i första och andra instans, även högsta domstolens ordförande var vid undersökningen, och är fortfarande, man.¹⁹²

4.1.6. Förtroende

Rättsväsendet har lågt förtroende hos allmänheten. I en opinionsundersökning genomförd av Pointpulse under 2017 mättes allmänhetens förtroende för tolv institutioner. Åklagar- och domstolsväsendet var bland de institutionerna med lägst förtroende hos allmänheten. Totalt 58 (åklagarmyndigheten) respektive 59 procent (domstolarna) av respondenterna uppgav att de inte litade på dessa institutioner.¹⁹³

Ordföranden för åklagarförbundet uppger att det finns en bild hos allmänheten om utbredd korruption inom åklagarväsendet men att det förmodligen handlar om en skev perception eller enskilda högprofilerade fall som har gjort stora negativa avtryck.¹⁹⁴

Företrädaren för Judges’ Association of Serbia och ordföranden för åklagarförbundet förklarar att introduktionen av ”plea bargain” har skadat allmänhetens förtroende för rättssystemet. Vid sådana uppgörelser kan en förövare t.ex. sättas i husarrest istället för fängelse vilket har skapat

¹⁸⁹ Center for Advanced Legal Studies.

¹⁹⁰ Ordförande för åklagarförbundet och ombudsman för åklagarnas självständighet.

¹⁹¹ Ibid.

¹⁹² CEPEJ, s. 24–25.

¹⁹³ Pointpulse, 2017, s. 8.

¹⁹⁴ Ordföranden för åklagarförbundet och ombudsman för åklagarnas självständighet.

missnöje hos allmänheten. Enligt källorna vill folk se domslut och inte avtal.¹⁹⁵

Företrädare för OSSE anser att domstolarna oförtjänt får skulden för undermåligt utredningsarbete av polis och åklagare. Enligt företrädaren är polisen nöjd så länge ett ärende går till domstol och åklagarna bryr sig inte om utgången när de väcker åtal. I många fall håller inte bevisningen och domstolarna får skulden av allmänheten.¹⁹⁶

Enligt en initierad källa är domstolarna särskilt illa omtyckta och har lågt förtroende hos allmänheten trots att de flesta fall sköts korrekt. En anledning är de långa handläggningstiderna, en skilsmässa kan exempelvis ta tre år att gå igenom.¹⁹⁷ Företrädaren för Judges' Association of Serbia tror att allmänheten har en sämre uppfattning om domstolsverksamheten än den reella situationen.¹⁹⁸

4.2. Åklagar- och domstolsväsendets integritet

4.2.1. Korruption och annan otillbörlig påverkan

Den ökande politiseringen av rättsväsendet är ett problem som adresseras av flera konsulterade källor.¹⁹⁹ Företrädaren för Center for Advanced Legal Studies bedömer det politiska inflytandet vara gravt problematiskt för rättsväsendets verksamhet. Trots ett stabilt ramverk så finns uppenbara svagheter som överväger de positiva aspekterna. Den exekutiva makten dominerar alla sektorer på ett sådant sätt att man kallar Serbien en ”dysfunktionell demokrati”.²⁰⁰

Ordföranden för åklagarförbundet förklarar hur åklagarna inte har samma oberoende roll och lika brett mandat som de tidigare undersökningsdomarna hade, vilket har öppnat upp utrymmet för ett ökat politiskt inflytande.²⁰¹

För närvarande är en politisk kärnfråga huruvida det parlamentariska inflytandet i HJC ska öka eller inte.²⁰² Från politiskt håll har kritik lyfts om att domstolarna är för självständiga och behöver ökad insyn. Regeringen lägger tonvikt vid att oberoende domstolar inte innebär ett oberoende från privata intressen och att detta leder till mutor av domare.²⁰³

¹⁹⁵ Ibid.; Judges' Association of Serbia.

¹⁹⁶ Judges' Association of Serbia.

¹⁹⁷ Initierad källa (C).

¹⁹⁸ Judges' Association of Serbia.

¹⁹⁹ EU-delegationen; Initierad källa (C); Center for Advanced Legal Studies.

²⁰⁰ Center for Advanced Legal Studies.

²⁰¹ Ordförande för åklagarförbundet och ombudsman för åklagarnas självständighet.

²⁰² Initierad källa (C).

²⁰³ Ibid.; OSSE, 2018.

Det saknas en kultur av att respektera domstolarnas oberoende, politiker går ofta ut offentligt och kommenterar pågående fall eller kritiserar domslut.²⁰⁴ Ordföranden för åklagarförbundet kallar detta för en ständig konflikt mellan rättssystemet och den politiska ledningen. Vidare uppger ordföranden att om en part i ett mål har politisk makt så händer det att enskilda fall får medialt utrymme. Mediefriheten är begränsad men enskilda fall kan porträtteras väldigt starkt. Det finns få statliga medier i Serbien och privata medier har försörjningssvårigheter, enligt ordföranden försörjer sig vissa privata medier genom att göra ”tjänster” åt den politiska ledningen.²⁰⁵

Vad gäller korruption uppger företrädaren för Judges’ Association of Serbia att rättssystemet inte är korrupt i sig men att det finns korrupta individer och bristande självständighet inom rättssystemet.²⁰⁶ En initierad källa delar denna bild och förklarar att systemet inte är totalt korrupt – det går inte att betala sig ur precis vad som helst. Allmänhetens låga förtroende för rättsväsendet speglas i att det finns en uppfattning om att rika kan göra vad de vill, men det är inte riktigt sant. Om t.ex. en person frikänns på korrekta grunder så ifrågasätts det av allmänheten och politiker ändå.²⁰⁷ På ett liknande sätt förklarar OSSE:s representanter att systemet inte är så pass dysfunktionellt att man inte kan lösa rättsliga dispyter.²⁰⁸

OSSE:s representanter menar att i fall där motparten har stora ekonomiska tillgångar kan det påverka utgången i vissa ärenden.²⁰⁹ EU-delegationen uppger däremot att korruption inom rättsväsendet snarare bygger på kontaktnät än ekonomiska tillgångar.²¹⁰ En initierad källa uppger att korruptionen är mest problematisk inom domstolsväsendet. Ett rättvist system finns tillgängligt men det påverkas av politik, pengar och nätverk enligt källan.²¹¹

OSSE:s representanter gör skillnad på korruptionens och politiseringens inverkan på hög- respektive lågprofilerade fall och förklarar att det inte kan uteslutas i enskilda fall av det förra slaget.²¹² Ordföranden för åklagarförbundet bekräftar den bilden – om politiska intressen är inblandade kan kränkningar av individers rättigheter ske, särskilt om personen är i konflikt med den nuvarande politiska ledningen. Vid lågprofilerade fall, om man bortser från den utdragande byråkratin, så har vanliga människor inte några problem med att få sina rättigheter mot staten tillgodosedda.²¹³ OSSE uppger dock, som ovan nämnt, att stora ekonomiska tillgångar kan påverka

²⁰⁴ Judges’ Association of Serbia; Initierad källa (C); Ordförande för åklagarförbundet och ombudsman för åklagarnas självständighet.

²⁰⁵ Ordförande för åklagarförbundet och ombudsman för åklagarnas självständighet.

²⁰⁶ Judges’ Association of Serbia.

²⁰⁷ Initierad källa (C).

²⁰⁸ OSSE, 2018.

²⁰⁹ Ibid.

²¹⁰ EU-delegationen.

²¹¹ Initierad källa (B).

²¹² OSSE, 2018.

²¹³ Ordförande för åklagarförbundet och ombudsman för åklagarnas självständighet.

utgången även i vissa lågprofilerade fall.²¹⁴ En initierad källa påpekar, som ovan nämnt, att systemet inte är genomkorrupt och att det inte går att betala sig ur vad som helst.²¹⁵

Företrädaren för Judges' Association of Serbia uppmärksammar att det i utvärderingar av rättssystemet är lätt att stirra sig blind på att Serbien inte är EU-medlem. Det finns mycket som behöver förbättras för att stärka domstolsväsendets självständighet men systemet är bättre än hos många EU-länder, t.ex. Rumänien eller Bulgarien.²¹⁶

4.2.2. Intern och extern kontroll

För att motverka otillbörligt inflytande genom kontakter tillämpas ett lottningssystem inom domstolsväsendet för att enskilda domare inte ska kunna påverka vilka ärenden de tilldelas. Enligt två källor är lottningssystemet adekvat och välfungerande.²¹⁷ Företrädaren för Judges' Association of Serbia uppger att det är tänkbart att det skulle kunna vara lockande att manipulera lottningen i brottsfall men har själv inte hört talas om att det skulle förekomma. I civilmål finns det de domare som vill omfördela ärenden, men det handlar om arbetsbelastning.²¹⁸

Det finns en antikorrupsionsmyndighet på plats för att utreda korrupsionsfall, men de har inte bemyndigande att bedriva utredningar. Myndigheten tar emot klagomål och vidarebefordrar de till inrikesministeriet eller åklagare. Det finns inga särskilda domare eller åklagare för att utreda korruption, men det finns planer på att etablera fyra regionala åklagarmyndigheter som ska specialiseras på korruption och organiserad brottslighet.²¹⁹

EU-delegationen och en initierad källa uppger att antikorrupsionsmyndigheten inte är särskilt effektiv.²²⁰ Enligt initierade källor finns stora problem med korrupsionsfall inom domstolsväsendet och det finns korrupta statsråd, dock genomförs inte några ordentliga utredningar av dessa individer.²²¹ EU-delegationens företrädare uppger att det råder straffrihet för personer med rätt kontakter.²²²

5. Ombudsmannen

Den serbiska ombudsmannainstitutionen introducerades i Serbien vid antagandet av lagen *Law on the Protector of Citizens* 2005. Året därpå lades

²¹⁴ OSSE, 2018.

²¹⁵ Initierad källa (C).

²¹⁶ Judges' Association of Serbia.

²¹⁷ Ibid.; Internationell organisation.

²¹⁸ Judges' Association of Serbia.

²¹⁹ EU-delegationen.

²²⁰ Ibid.; Initierad källa (C).

²²¹ Initierad källa (A); Initierad källa (B); Initierad källa (C).

²²² EU-delegationen.

institutionens varande till i konstitutionen. Ombudsmannen tillsätts av det serbiska parlamentet och rapporterar direkt till parlamentet.²²³

Utrikesdepartementet (UD) rapporterar att ombudsmannainstitutionen utsätts för omfattande politisk press och att regeringsvänliga personer tillsätts viktiga poster inom institutionen.²²⁴

Alla som anser sig ha fått sina rättigheter kränkta av staten Serbien eller dess administrativa institutioner kan upprätta en anmälan hos ombudsmannen. Det finns inte några krav om serbiskt medborgarskap för att kunna upprätta en sådan anmälan. Innan en anmälan görs till ombudsmannainstitutionen måste dock en person försöka tillgodose sig sina rättigheter genom att få ärendet prövat i en ordinarie rättsprocess.²²⁵

Den serbiska ombudsmannen har dock ingen jurisdiktion att överse rättsliga myndigheters arbete, vilka är undantagna ombudsmannens tillsynsmandat i enlighet med bl.a. konstitutionen.²²⁶

Ombudsmannens senaste årliga rapport utkom 2016, totalt hade 6 272 ärenden inkommit från allmänheten varav rättsväsendet och polis utgjorde 8,42 procent respektive 3,54 procent av ärendena. Dock redovisas inte några grunder för anmälningarna.²²⁷ Beträffande domstols- och åklagarväsendet lyfte ombudsmannen effektivitetsproblem, arbetsbelastning och frånvaron av ett regelverk för att kunna implementera domslut från ECHR.²²⁸

6. Europadomstolen

Serbien är fullvärdig medlem av Europarådet och ratificerade, i form Serbien-Montenegro, Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna 2004.²²⁹ Vid upplösningen av unionen med Montenegro förklarade Serbien att dess medlemskap i Europarådet skulle fortsätta.²³⁰ Enligt den serbiska konstitutionen ska internationella åtaganden vara en del av nationell lagstiftning och Europadomstolen blir således den yttersta garanten för mänskliga rättigheter efter att de nationella rättsmedlen uttömts.²³¹ Av domstolens statistik kan konstateras att antalet ärenden som väcks mot den serbiska staten är förhållandevis högt med 2 128 inkomna ärenden under 2018, en stor del av dessa (ca 57,5 procent) avvisades dock

²²³ Serbien, Protector of Citizens, *About us*, 2012-05-27, [url](#) (Hämtad 2019-06-20).

²²⁴ Utrikesdepartementet (UD), *Serbien – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 30 juni 2018*, 2019-02-20, [url](#) (Hämtad 2019-07-20).

²²⁵ Ibid; Serbien, Protector of Citizens, 2012.

²²⁶ Serbien, Protector of Citizens, *Regular Annual Report of the Protector of Citizens for 2016*, 2016, s. 6–7, [url](#) (Hämtad 2019-07-10).

²²⁷ Ibid., s. 36.

²²⁸ Ibid., s. 7, 9.

²²⁹ Europarådet, *Chart of signatures and ratifications of Treaty 005*, 2019-06-19, [url](#) (Hämtad 2019-06-19).

²³⁰ Europarådet, *Continuation by the Republic of Serbia of membership of the State Union of Serbia and Montenegro in the Council of Europe*, 2006-06-14, [url](#) (Hämtad 2019-06-19).

²³¹ Constituteproject.org, *Serbia's Constitution of 2006*, 2018-07-27, art. 194, [url](#) (Hämtad 2019-06-19).

av domstolen. Under 2018 fälldes Serbien 12 tolv gånger varav totalt 10 ärenden rörde rätten till en rättvis rättegång eller längden på rättsliga förfaranden.²³²

UD skriver att det händer att domar från Europadomstolen ignoreras.²³³

7. Utsatta grupper

7.1. Hbtq-personer

7.1.1. Samhälleliga attityder

Negativa attityder och social distansering från hbtq-personer är utbredd bland den serbiska befolkningen.²³⁴ Vid sidan om starka traditionella normer om könsroller och genus finns en utbredd okunskap om hbtq.²³⁵

Hälsoministeriet definierade t.ex. homosexualitet som en sjukdom fram till 2008 och klassificerar fortfarande transsexualitet som en mental sjukdom.²³⁶ Högerextrema grupper, religiösa samfund och media bidrar till förakt mot hbtq-personer genom grova uttalanden.²³⁷

Vad gäller allmänhetens inställning till hbtq-personer har det gjorts flera opinionsundersökningar. I en undersökning av *National Democratic Institute* (NDI), från 2015, fick respondenterna frågan hur de skulle reagera om de hade ett barn som kom ut som homosexuell. På denna fråga svarade drygt 22 procent att de i någon utsträckning skulle acceptera detta, 48 procent uppgav att de skulle försöka ”bota” barnet och 14 procent skulle bryta all kontakt eller slänga ut barnet ur hemmet. Av de tillfrågade ansåg 20 procent att homosexualitet borde vara straffbart och 12 procent att det vore rätt att straffa homosexuella fysiskt.²³⁸

Vid en jämförelse mellan en undersökning av *Gay Straight Alliance* (GSA) som genomfördes 2008²³⁹ och undersökningen från 2015 kan konstateras att vissa attityder och uppfattningar tycks ha förändrats medan andra är ungefär desamma. I undersökningen från 2008 uppgav exempelvis 70 procent av de tillfrågade att homosexualitet var en sjukdom, medan 66 procent ansåg detta

²³² Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (ECHR), *The ECHR in facts & figures 2018*, mars 2019, s. 8, [url](#) (Hämtad 2019-06-19).

²³³ UD, s. 5.

²³⁴ FN:s utvecklingsprogram (UNDP), *Being LGBTI In Eastern Europe: Serbia Country Report. A participatory review and analysis of the legal, institutional, policy and socio-economic environment for lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex people, and civil society*, 2017-11-28, s. 11, [url](#) (Hämtad 2019-06-17).

²³⁵ Civil Rights Defenders (CRD), samtal med företrädare i Belgrad, Serbien, 2018-03-02.

²³⁶ UNDP, s. 11.

²³⁷ CRD, 2018; ERA, 2016.

²³⁸ National Democratic Institute (NDI), *LGBTI Public Opinion Poll Western Balkans*, 2015, [url](#) (Hämtad 2019-06-17).

²³⁹ Gay Straight Alliance (GSA), *Prejudices Exposed – Homophobia in Serbia*, 2008, [url](#) (Hämtad 2019-06-17).

år 2015. En uppfattning som däremot tycks ha fått ökad spridning är att homosexualitet skulle vara något som pådyvlats Serbien från västvärlden. År 2008 hyste 36 procent av respondenterna denna uppfattning medan motsvarande siffra var 49 procent år 2015.²⁴⁰

Det har funnits en organiserad hbtq-rörelse i Serbien sedan 1990 och idag finns flera organisationer inom civilsamhället som arbetar med hbtq-frågor på olika sätt.²⁴¹ Enligt en företrädare för *Civil Rights Defenders* (CRD) är det dock få hbtq-personer som vågar framträda i media, de flesta har tidigare erfarenhet av trakasserier eller våld och är därtill rädda för andra konsekvenser, som att t.ex. bli av med jobbet.²⁴² I juni 2017 utsågs Ana Brnabić till Serbiens premiärminister och blev därmed landets första öppet homosexuella premiärminister.²⁴³ *Freedom House* skriver dock att kritiker uppfattat detta som en ytlig signal till EU snarare än ett genuint tecken på att regeringen har för avsikt att förbättra situationen för hbtq-personer i landet.²⁴⁴ Även om en öppet lesbisk premiärminister i viss mån kan tolkas som att det serbiska samhället blivit mer tolerant bör det samtidigt nämnas att Brnabić inte figurerat som premiärministerkandidat i någon valrörelse utan utnämndes av Vučić.²⁴⁵

Den första Prideparaden i Serbien ägde rum i liten skala 2001. Evenemangets deltagare attackerades av våldsamma högerextremister och något konkret försök att genomföra ett storskaligt Pridearrangemang gjordes inte förrän 2009. Då nekades dock arrangörerna tillstånd.²⁴⁶ År 2010 kunde Prideevenemanget åter genomföras. Även denna gång kantades evenemanget av våld från motdemonstranter, men med stöd av polisen kunde evenemanget fortgå. Antalet poliser såväl som motdemonstranter översteg antalet deltagare och efter arrangemanget utlöstes kravaller och huliganer vandaliserade affärsrörelser som ansågs representera väst och dess liberala värden.²⁴⁷ År 2011, 2012, och 2013 förbjöds Pride med hänvisning till säkerheten. Sedan 2014 har Pride kunnat arrangeras årligen utan några allvarigare incidenter.²⁴⁸ Under 2017 arrangerades två Prideevenemang av olika grupper. Det större av dem besöktes för första gången av företrädare för regeringen och politiska partier, däribland premiärminister Brnabić.²⁴⁹

²⁴⁰ Ibid.; NDI.

²⁴¹ LGBTI Equal Rights Association for Western Balkans and Turkey (ERA), *List of organizations in Serbia*, [odaterad], [url](#) (Hämtad 2019-06-17); CRD.

²⁴² CRD, 2018.

²⁴³ USA, United States Department of State (USDOS), *Country Report on Human Rights Practices 2017 – Serbia*, 2018-04-20, s. 30, [url](#) (Hämtad 2019-06-17).

²⁴⁴ Freedom House.

²⁴⁵ Se t.ex. Washington Post [betaltjänst], *Serbia's prime minister just became president. What's wrong with this picture*, 2019-04-04, [url](#) (Hämtad 2019-06-17).

²⁴⁶ Balkan Insight, *Serbian Capital Set for Gay Pride Parade*, 2016-03-18, [url](#) (Hämtad 2019-06-17).

²⁴⁷ Queerist, *A Brief History of Gay Pride in Serbia*, [odaterad], [url](#) (Hämtad 2019-06-17).

²⁴⁸ CRD, 2018.

²⁴⁹ ILGA-Europe, *Annual Review of the Human Rights Situation of Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex People in Europe*, 2017, s. 208, [url](#) (Hämtad 2019-07-10).

De senare årens Pridearrangemang har varit förenade med omfattande polisnärvaro. Det har, enligt CRD, förekommit hot i samband med arrangemangen trots att dessa i stort varit fria från våldsamheter. Något organiserat och storskaligt våld likt det som har ägt rum i samband med tidigare års Pridearrangemang har inte rapporterats.²⁵⁰ Företrädaren för CRD argumenterar för att frånvaron av våld inte handlar om en förbättrad attityd hos allmänheten utan snarare om ett ökat säkerhetsarbete från polisens sida. Inför Prideparaden töms aktuell gata och flera parallellgator helt på folk. På så vis förlorar paraden delvis sitt syfte eftersom där inte finns någon publik.²⁵¹

Det finns sociala mötesplatser i form av exempelvis klubbar och barer som huvudsakligen riktar sig till hbtq-personer. Enligt CRD:s företrädare finns drygt tio sådana klubbar/barer i Belgrad. Dessa platser marknadsför sig inte offentligt som "gay-ställen" och håller en låg profil på exempelvis sociala medier.²⁵²

7.1.2. Relevant lagstiftning

Homosexualitet avkriminaliserades 1994 i Serbien²⁵³, att ha en könsöverskridande identitet har aldrig varit förbjudet enligt lag.²⁵⁴

Sexuell läggning och könsidentitet nämns endast uttryckligen i brottsbalkens artikel 54a som föreskriver att hatmotiv till brott, om detta är hänförligt till bl.a. sexuell läggning eller könsidentitet, ska anses vara en försvårande omständighet som medför ett högre straffvärde. Artikeln anger också att högre böter ska utdömas om det sker i offentligheten eller genom media.²⁵⁵ Den serbiska brottsbalken kriminaliserar bl.a. hatbrott och förbjuder olika typer av diskriminering men specificerar inte huruvida dessa artiklar ska omfatta sexuell läggning eller könsidentitet. Många artiklar blir på så vis vaga vad beträffar vilka grupper som inbegrips. Artikel 387 adresserar exempelvis diskriminering men nämner endast ras, hudfärg, religion, nationalitet, etnisk härkomst eller *andra personliga egenskaper*. På samma vis förbjuder artikel 174 offentligt hån mot person eller grupp på grund av ras, hudfärg, religion, nationalitet, etniskt ursprung eller *annan personlig egenskap*.²⁵⁶

Antidiskrimineringslagstiftning som identifierar sexuell läggning och könsidentitet som diskrimineringsgrunder finns på plats.²⁵⁷ En företrädare för CRD menar att Serbien har gjort framsteg gällande hbtq-personers

²⁵⁰ USDOS, 2018, s. 29; USDOS, 2019, s. 32.

²⁵¹ CRD, 2018.

²⁵² Ibid.

²⁵³ Ibid.

²⁵⁴ ERA, *Serbia*, 2016-11-15, [url](#) (Hämtad 2019-06-17).

²⁵⁵ Serbien, Lagstiftande organ, *Criminal Code*, 2012, art. 54a, [url](#) (Hämtad 2019-06-14).

²⁵⁶ Ibid., art. 174.

²⁵⁷ Serbien, Lagstiftande organ, *Law on the Prohibition of Discrimination*, 2009, [url](#) (Hämtad 2019-06-14).

formella rättigheter och nämner antidiskrimineringslagstiftningen och inkluderingen av hatbrott i brottsbalken som goda exempel.²⁵⁸ Enligt en representant för Center for Advanced Legal Studies ligger det serbiska rättssystemets styrka i lagstiftningens kvalitet, representanten menar att Serbien har den bästa antidiskrimineringslagstiftningen i Europa.²⁵⁹ Samtliga källor som konsulterats är dock eniga i att hatbrottslagstiftningen i praktiken inte tillämpas annat än undantagsvis, vilket leder till lägre straff än vad som annars varit fallet i de ärenden där förövaren lagförs.²⁶⁰ Det är dock inte bara poliser och åklagare som missar hatbrottsdimensionen utan också offrens ombud.²⁶¹

7.1.3. Våld mot hbtq-personer

Det är svårt att dra några slutsatser om förekomsten och utbredningen av våld mot hbtq-personer utifrån officiell brottsstatistik på grund av den bristande tillämpningen av hatbrottslagstiftningen och hbtq-personers underlåtenhet till att rapportera hatbrott. Enligt amerikanska utrikesdepartementet, som hänvisar till statistik från den serbiska polisen, har det mellan januari 2012 och februari 2017 anmälts 45 hatbrott mot hbtq-personer.²⁶² Organisationen *Da Se Zna!* har sedan 2015 tagit emot rapporter från personer som utsatts för hatbrott. Från 1 januari 2017 till den 31 oktober samma år mottog organisationen 27 rapporter om hatbrott.²⁶³ Ingen av dessa fall rörde mord eller dråp, ett fall kategoriserades som ”extremt fysiskt våld” och sju fall rörde misshandel. 11 av fallen klassificerades som hot eller psykologiskt våld.²⁶⁴

Enligt CRD anmäls i stort sett inga brott riktade mot hbtq-personer till polis, undantaget är när brottsoffret är hbtq-aktivist.²⁶⁵ Men av de 27 fall som registrerades hos *Da se zna!* under 2017 (t.o.m. 31 oktober) uppgav 67 procent av offren att de hade rapporterat hatbrottet till polis eller åklagare, 29 procent hade inte rapporterat brottet de utsatts för. Därtill noterar *Da se zna!* att polisen inte hanterade något av de rapporterade brotten som hatbrott.²⁶⁶ I en studie från OSSE studerades under 2017 bl.a. underliggande faktorer till den låga anmälningsbenägenheten hos hbtq-personer. Tillfrågade i studien uppgav att en anmälan av brott som var riktade mot

²⁵⁸ CRD, 2018.

²⁵⁹ Center for Advanced Legal Studies.

²⁶⁰ OSSE, *How does the Security Sector Reform Affect Human Security in Serbia: Reassessing the Impact of Security Sector Reform on LGBT People*, 2017-01-04, s. 23 f., [url](#) (Hämtad 2019-06-17); USDOS, 2019, s. 31; FN:s kommitté för mänskliga rättigheter, *Concluding observations on the third periodic report of Serbia*, 2017-04-10, s. 2 f., [url](#) (Hämtad 2019-06-17); ERA, 2016; Center for Advanced Legal Studies.

²⁶¹ YUCOM.

²⁶² USDOS, 2019, s. 29.

²⁶³ *Da Se Zna!*, *Discriminatory incidents and crimes motivated by homophobia and transphobia in the Republic of Serbia from January to November 2017*, [odaterad], s. 10, [url](#) (Hämtad 2019-06-17).

²⁶⁴ *Ibid.*, s. 12.

²⁶⁵ CRD, 2018.

²⁶⁶ *Da se Zna!*, s. 26.

dem i egenskap av hbtq-personer skulle innebära att man var tvungen att ”komma ut” inför myndigheterna och ofta även sin sociala omgivning. Ett annat skäl som uppgavs var att man hade bristande tillit till polisen, främst på grund av deras bristande effektivitet (t.ex. att det tar lång tid innan polis anländer till brottsplatsen).²⁶⁷ Dessa skäl anges också i en akademisk studie från 2015.²⁶⁸

Med anledning av den låga anmälningsbenägenheten finns ett mörkertal vad gäller våld mot hbtq-personer. Det amerikanska utrikesdepartementet, som i sin tur hänvisar till uppgifter från en hbtq-aktivist, rapporterar att ca 26 procent av landets hbtq-personer har upplevt fysiskt våld medan 72 procent har upplevt verbala trakasserier på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet.²⁶⁹ Dessa siffror ligger i linje med en enkätundersökning som genomfördes under 2015 där 23 procent av de tillfrågade hbtq-personerna uppgav att de utsatts för fysiskt våld med grund i deras könsidentitet eller sexuella läggning.²⁷⁰

Våld mot hbtq-personer förekommer i privata såväl som publika sammanhang. En forskare beskrev 2015 att det hade blivit allt vanligare att unga hbtq-personer förskjuts från sina familjer när deras sexuella läggning eller könsidentitet blivit känd.²⁷¹ I en studie av OSSE från 2016, , där en jämförelse görs med en tidigare studie från 2011, finner man att de hbtq-personer som deltog i studien i allt högre utsträckning nämner hot från familjemedlemmar som en säkerhetsrisk.²⁷²

Aktivister såväl som internationella organisationer har kritiserat Serbien för att inte agera tillräckligt för att stävja våldshandlingar mot hbtq-personer.²⁷³ Det har vidtagits åtgärder inom polisen och inrikesdepartementet för att förbättra arbetet gentemot hbtq-personer. Hbtq-organisationer har utbildat poliser som i sin tur vidareutbildat andra poliser inom organisationen.²⁷⁴ Under 2014 inrättades elva kontaktpersoner gentemot hbtq-personer inom polisen, en på central nivå och tio på lokal nivå.²⁷⁵ Dessa ska bl.a. hålla kontakten med hbtq-aktivister och ge information om var man kan vända sig om man exempelvis utsatts för våld.²⁷⁶ Enligt OSSE är dock kännedomen om att de finns låg i den bredare kretsen av hbtq-personer.²⁷⁷

²⁶⁷ OSSE, 2017, s. 28 ff.

²⁶⁸ Mršević, Zorica, *Violence Against LGBT Persons*, 2015, Institution of Social Sciences, Belgrad, s. 3, [url](#) (Hämtad 2019-06-17).

²⁶⁹ USDOS, 2018, s. 29.

²⁷⁰ NDI, s. 14.

²⁷¹ Mršević, s. 5.

²⁷² OSSE, 2017, s. 27 ff.

²⁷³ CRD, 2018; BCSP; EU-kommissionen, 2018, s. 28.

²⁷⁴ Europarådet, *Report by Nils Muižnieks Commissioner for Human Rights of the Council of Europe Following his Visit to Serbia from 16 to 20 March 2015*, 2015-07-08, s. 19, [url](#) (Hämtad 2019-06-17); OSSE, 2017, s. 21 f.

²⁷⁵ Europarådet, 2015, s. 19.

²⁷⁶ ILGA-Europe, s. 208.

²⁷⁷ OSSE, 2017, s. 22.

I undersökningen av Da se zna! uppgav hälften av alla offer (av 27 registrerade fall) att de hade upplevt polisens och/eller åklagares bemötande som avvisande. I 11 procent av fallen uppgavs polisen ha varit stöttande medan deras bemötande i ytterligare 11 procent av fallen upplevdes vara hånande och stötande.²⁷⁸

Flera källor pekar på att polisen reagerar initialt i samband med pågående brott.²⁷⁹ Enligt CRD har gaybarerna i Belgrad ett samarbete med polisen, som rycker ut i samband med våldsincidenter och hanterar den akuta situationen. Förövarna grips men lagförs emellertid inte.²⁸⁰ Även *ILGA-Europe* ger exempel på en incident där en transperson attackerades och där polisen avbröt attacken, men utan att göra en ansats till att följa efter och gripa förövarna.²⁸¹ I studien av OSSE, som delvis baseras på intervjuer med hbtq-personer, framkommer att flera av respondenterna blivit positivt överraskade av polisens bemötande och handlande.²⁸² Amerikanska utrikesdepartementet ger i sina senaste årliga rapporter om Serbien flera exempel på brott riktade mot hbtq-personer där polisen identifierat förövarna och agerat adekvat. Det konstateras dock att majoriteten av fall med attacker mot hbtq-personer aldrig uppklaras och att förövarna inte identifieras.²⁸³ Polisen tenderar enligt OSSE:s studie att agera mer professionellt i samband med anmälan om anmälaren är associerad med hbtq-organisationer eller är aktivist.²⁸⁴ Aktivister uppger att polisen bereder skydd för hbtq-personer och hbtq-rörelsen men inte mer än så.²⁸⁵

De allvarligaste bristerna i att tillgodose hbtq-personers rättigheter ligger senare i rättskedjan. Polisen har fått mer träning till skillnad från åklagarna²⁸⁶ som enligt CRD:s företrädare är passiva och saknar kompetens i frågorna. Vidare menar CRD:s företrädare att domstolarna ger positiva utslag endast när det är politiskt önskvärt.²⁸⁷ EU-kommissionen beskriver arbetet med utredning och åtal för hot och våld och brott mot hetslagstiftningen (eng. "hate speech") som undermåligt.²⁸⁸ Amerikanska utrikesdepartementet hänvisar till civilsamhällesorganisationer som menar att den låga upplärningsgraden beror på avsaknad av politisk vilja att bestraffa förövarna.²⁸⁹

Enligt ERA finns inga skyddade boenden för hbtq-personer i Serbien.²⁹⁰

²⁷⁸ Da se zna!, s. 26.

²⁷⁹ CRD, 2018; ILGA-Europe, s. 207.

²⁸⁰ CRD, 2018.

²⁸¹ ILGA-Europe, s. 207.

²⁸² OSSE, 2017, s. 31 f.

²⁸³ USDOS, 2018, s. 29; USDOS, 2019, s. 31–32.

²⁸⁴ OSSE, 2017, s. 35.

²⁸⁵ CRD, 2018.

²⁸⁶ ERA, 2016.

²⁸⁷ CRD, 2018.

²⁸⁸ EU-kommissionen, 2018, s. 28.

²⁸⁹ USDOS, 2018, s. 29.

²⁹⁰ ERA, 2016.

7.2. Offer för våld i nära relationer

Våld i nära relationer är ett utbrett problem som framförallt drabbar kvinnor i Serbien.²⁹¹ Antalet anmälningar rörande våld i hemmet är på kraftig uppgång i landet.²⁹² Enligt YUCOM skulle det ökade antalet kunna bero på en ökad anmälningsbenägenhet till följd av de många informationskampanjer som har genomförts. Även rapporteringen om dödsantalet bland kvinnor som utsätts för våld i hemmet har stigit, men det är enligt YUCOM svårt att avgöra om det faktiska dödliga våldet har ökat eller om fler dödsfall kan kopplas till våld i hemmet.²⁹³ Enligt EU-delegationen kunde omkring 35 mord under 2017 kopplas till våld i hemmet, många av offren var sedan tidigare kända som våldsutsatta av polisen.²⁹⁴

Våld i nära relationer är ett djupt rotat problem som är oberoende av status, utbildning, religion eller etnisk grupp.²⁹⁵ Pådrivande faktorer är traditionella attityder om könsroller och hierarkier, synen på äga liksom missbruk och trångboddhet. Mot bakgrund av starka normer om traditionella könsroller och vikten av att hålla ihop familjen uppstår ofta situationer där en våldsutsatt kvinna känner ambivalens inför att lämna en våldsam partner.²⁹⁶ Det finns även tendenser att inte vilja involvera polisen i familjens angelägenheter.²⁹⁷

Serbien har ratificerat Istanbulkonventionen som trädde i kraft i landet år 2014.²⁹⁸ En ny lagstiftning som adresserar våld i hemmet antogs under 2017.²⁹⁹

Vid konsultation i februari 2018 var flera muntliga källor skeptiska till kvalitén på lagen om våld i hemmet och utrymmet för dess implementering.³⁰⁰ I och med den nya lagstiftningen fick polisen utökade befogenheter att själv fatta beslut om att avlägsna förövaren från hemmet under 48 timmar³⁰¹, tidigare var ett domstolsbeslut nödvändigt vilket skulle fattas inom två dagar.³⁰² Ordföranden för åklagarförbundet förklarar att lagstiftningen om våld i hemmet tillämpas olika. Ibland används den inte i tillräcklig utsträckning och i andra fall tillämpas den ännu starkare och

²⁹¹ Initierad källa (A); Initierad källa (B).

²⁹² Ordförande för åklagarförbundet och ombudsman för åklagarnas självständighet; YUCOM.

²⁹³ YUCOM.

²⁹⁴ EU-delegationen.

²⁹⁵ Ibid.

²⁹⁶ Ibid.; Kvinna till Kvinna, samtal med företrädare i Belgrad, Serbien, 2018-03-02.

²⁹⁷ EU-delegationen.

²⁹⁸ Kvinna till Kvinna.

²⁹⁹ Ibid.

³⁰⁰ OSSE, 2018; Judges' Association of Serbia.

³⁰¹ Initierad källa (B); USDOS, 2019, s. 25; Ordförande för åklagarförbundet och ombudsman för åklagarnas självständighet; EU-delegationen.

³⁰² Initierad källa (B); Ordförande för åklagarförbundet och ombudsman för åklagarnas självständighet; EU-delegationen.

effektivare än förväntat.³⁰³ Enligt ordföranden kan en person som utsätts för våld i hemmet normalt sett räkna med att få stöd från polis och åklagare.³⁰⁴

EU-delegationens företrädare anser att de formella mekanismer som finns för att skydda våldsutsatta kvinnor inte är tillräckliga. Det behövs mer kapacitetsbyggande, bl.a. polisen behöver utbildas mer på området.³⁰⁵ Enligt initierade källor har många poliser utbildats i den nya lagen om våld i hemmet, men det behövs fler poliser med specialistutbildning på området. Det finns särskilda familjevåldsutredare på kriminalpolisen men det är upp till den lokala polischefen att ta till tvångsåtgärder.³⁰⁶ I dagsläget är det vanlig polis och inte specialister som hanterar fall av våld i hemmet.³⁰⁷

Enligt YUCOM inträffar det att polisen inte reagerar på våld inom familjen, men de kan inte heller agera på vartenda fall eftersom det är en så pass utbredd företeelse.³⁰⁸ Enligt Kvinna till Kvinna svarar polisen olika på våld i nära relationer beroende på vem det är som rycker ut. Generellt sett så svarar polisen snabbt vid larm, särskilt i urbana områden. På landsbygden kan det vara annorlunda, i dessa miljöer finns en större tendens att undvika att bland in polisen och en större skam i att söka hjälp för våld i nära relationer.³⁰⁹ På landsbygden tenderar polisen dessutom att i större utsträckning agera medlare och inte agera mot förövaren.³¹⁰ Även ordföranden för åklagarförbundet uppger att företeelsen är särskilt stigmatiserad i mindre byar och att självmord inte är en ovanlig utväg (avseende den anklagade).³¹¹

Enligt en rapport av *The Advocates for Human Rights* finns 13–14 skyddade boenden i Serbien som framförallt drivs av lokal socialtjänst. Europarådet har tidigare rekommenderat att 719 platser på skyddade boenden bör finnas för att möta storleken på och behovet hos Serbiens befolkning. Enligt rapporten, som hänvisar till andra rapporter från 2016, möter Serbien knappt 35 procent av antalet rekommenderade platser. De flesta socialtjänstcenter uppger dock för *The Advocates for Human Rights* att de inte har upplevt några problem med platsbrist på de befintliga skyddade boendena.³¹²

³⁰³ Ordförande för åklagarförbundet och ombudsman för åklagarnas självständighet.

³⁰⁴ Ibid.

³⁰⁵ EU-delegationen.

³⁰⁶ Initierad källa (B).

³⁰⁷ Ibid.; Initierad källa (A).

³⁰⁸ YUCOM.

³⁰⁹ Kvinna till Kvinna.

³¹⁰ Ibid.

³¹¹ Ordförande för åklagarförbundet och ombudsman för åklagarnas självständighet.

³¹² *The Advocates for Human Rights, Implementation of Serbia's Domestic Violence Legislation*, december 2017, s. 112, [url](#) (Hämtad 2019-06-18).

7.2.1. Barn

Det finns ingen tillgänglig officiell statistik över andelen barn som utsätts för våld i Serbien, men aga och andra former av våld och bestraffning är utbredd.³¹³ Enligt FN:s barnfond (Unicef) har 44 procent av alla pojkar och 42 procent av alla flickor under fjorton år upplevt våldsamma uppfostringsmetoder i hemmet.³¹⁴

Serbisk lagstiftning ger inte utrymme för att rättfärdiga barnaga, men det finns inte heller någon formulering som explicit förbjuder barnaga. Familjelagen från 2005 innehåller en artikel som förbjuder förnedrande handlingar och straff som kränker barnets mänskliga värdighet (art. 69), artikeln kan tolkas som ett förbud av aga. Enligt organisationen *Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children* tolkas dock inte artikeln på detta vis i praktiken. Organisationen menar att en sådan tolkning av lagen undermineras av den sociala acceptansen för användandet av aga i uppfostringssyfte.³¹⁵

Flera skyddade boenden tar emot våldsutsatta kvinnor och barn.³¹⁶ Serbien har därtill genomfört insatser för att förebygga våld mot barn, bl.a. program för att utbilda polis, skolor och socialarbetare.³¹⁷ Amerikanska utrikesdepartementet beskriver hur Serbiens arbete med att förebygga barnmisshandel till stora delar är reaktiv och inte proaktiv eftersom fokus ligger på att skydda offren snarare än att förebygga våld mot barn.³¹⁸

7.3. Romer

7.3.1. Demografi, bosättningar och registrering

Den senaste folkräkningen gjordes 2011 i Serbien. Enligt denna studie är romer den tredje största etniska gruppen i landet (2,1 procent av befolkningen) efter majoritetsgruppen etniska serber (83,3 procent) och ungrare (3,5 procent).³¹⁹ Enligt en rapport från *European Roma Rights Centre* m.fl. är befolkningsstatistik rörande romer bristfällig i bl.a. Serbien

³¹³ Humanium, *Children of Serbia*, [odaterad], [url](#) (Hämtad 2019-06-18); USDOS, 2019, s. 27.

³¹⁴ FN:s barnfond (Unicef), *Child protection*, [odaterad], [url](#) (Hämtad 2019-06-18).

³¹⁵ Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children, *Corporal punishment of children in Serbia*, april 2019, s. 1, [url](#) (Hämtad 2019-06-18).

³¹⁶ The Advocates for Human Rights, s. 112; Kvinna till Kvinna.

³¹⁷ USDOS, 2019, s. 27.

³¹⁸ Ibid.

³¹⁹ Serbien, Statistical Office of the Republic of Serbia, *2011 Census of Population, Households and Dwellings in the Republic of Serbia*, 2012, s. 22 f., [url](#) (Hämtad 2019-06-19).

och officiell data är sannolikt en underskattning av det faktiska antalet romer.³²⁰

Den romska befolkningen är bosatt över i stort sett hela Serbien, men särskilt i regionen Vojvodina och i södra och östra Serbien.³²¹ Enligt CRD lever uppskattningsvis ca 70 procent av landets romer i någon form av romsk bosättning. Många av dessa bosättningar är informella på så sätt att områdena inte finns medtagna i detaljplaner, att de boende inte är registrerade som ägare av marken och att det saknas infrastruktur. Förhållandena i de informella bosättningarna varierar.³²² Representanter för EU-delegationen i Serbien uppger att många av de informella bosättningarna är lokaliserade i städernas utkanter och att det i dessa finns problem med droger, prostitution och låga säkerhetsnivåer.³²³

Tvångsvräkningar utgör också ett problem för Serbiens romer. En av de mest omfattande tvångsvräkningarna ägde rum i ett område i Belgrad år 2012 då ca 1 000 romer tvångsvräktes från en informell bosättning av lokala myndigheter. De vräktas familjerna lovades nya bostäder och placerades tillfälligt i containerbostäder i Belgrads utkanter. I juni 2017 bodde fortfarande ca 50 familjer i dessa tillfälliga bostäder. Det saknas skydd i rådande lagstiftning mot tvångsvräkningar³²⁴, som fortsatt förekommer³²⁵.

Andra problem för landets romer är oregistrerade födslar och svårigheter i att folkbokföra sig, vilket i sin tur begränsat tillgången till offentlig service.³²⁶ Enligt flera källor har denna situation förbättrats avsevärt sedan Serbien införde ny lagstiftning 2012.³²⁷ Dessa lagar innebär bl.a. att proceduren för att registrera födslar i efterhand har förenklats och att det nu är möjligt att folkbokföra sig på ett lokalt socialkontor om man saknar formell bosättning.³²⁸ Den grupp romer som av staten räknas som internflyktingar från Kosovo undantogs dock från möjligheten att folkbokföra sig på socialkontoren eftersom de anses ha sin permanenta folkbokföringsadress i Kosovo.³²⁹ Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter rapporterade 2015 att det fanns ca 23 000 romer från

³²⁰ European Roman Rights Centre (ECCR) et al., *Roma Belong. Statelessness, Discrimination and Marginalisation of Roma in the Western Balkans and Ukraine*, oktober 2017, s. 17 ff., [url](#) (Hämtad 2019-06-19).

³²¹ Statistical Office of the Republic of Serbia, s. 4, 22 f.

³²² CRD, *The Wall of Anti-Gypsyism*, november 2017, s. 5, [url](#) (Hämtad 2019-06-19).

³²³ EU-delegationen.

³²⁴ Amnesty International (AI), *Serbia: Still Failing to Deliver on Human Rights. Amnesty International Submission for the UN Universal Periodic Review, 29th Session of the UPR Working Group, Januari 2018*, juni 2017, s. 11 f., [url](#) (Hämtad 2019-06-19).

³²⁵ Ibid.; Center for Advanced Legal Studies.

³²⁶ FN:s flyktingkommissariat (UNHCR), *Persons at Risk of Statelessness in Serbia. Progress Report 2010-2015*, juni 2016, s. 18 f., [url](#) (Hämtad 2019-06-19).

³²⁷ Ibid.; ECCR, s. 15; EU-kommissionen, 2016, s. 65.

³²⁸ UNHCR, s. 18 ff.

³²⁹ Ibid., s. 25 f.; CRD, 2017, s. 11.

Kosovo i Serbien, varav de flesta lever under undermåliga förhållanden i informella bosättningar.³³⁰

7.3.2. Relevant lagstiftning och dess tillämpning

Den serbiska brottsbalken kriminaliserar bl.a. hatbrott, förolämpningar och spridande av propaganda mot ett antal minoritetsgrupper. Vidare förbjuder lagen olika typer av diskriminering. Enligt brottsbalkens artikel 54a ska hatmotiv till brott, om detta är hänförligt till bl.a. ras, religion, etnisk tillhörighet eller nationalitet, anses vara en försvårande omständighet som medför ett högre straffvärde.³³¹ Artikel 170 förbjuder ärekränkning utan att explicit nämna hatmotiv och straffet är böter.³³² Artikel 174 förbjuder offentligt hån mot person eller grupp på grund av ras, hudfärg, religion, nationalitet, etniskt ursprung eller annan personlig egenskap. Maxstraffet är ett års fängelse.³³³

Artikel 317 kriminaliserar hets mot folkgrupp. Straffet är fängelse mellan sex månader och fem år. Med begreppet ”folkgrupp” avses enligt lagtexten ”folken och de etniska grupper som lever i Serbien” och gäller om man uppviglar till nationellt, rasbaserat eller religiöst hat.³³⁴ Artikel 387 förbjuder kränkningar av de mänskliga rättigheterna på grund av ras, hudfärg, religion, nationalitet, etniskt ursprung eller annan personlig egenskap. Straffet är fängelse mellan sex månader och fem år. Samma artikel kriminaliserar offentliga hot om att begå brott mot någon på samma grunder. Straffet är fängelse mellan tre månader och tre år.³³⁵

Enligt Europakommissionen mot rasism och intolerans (ECRI) är hets mot folkgrupp och hatbrott underrapporterade brott i Serbien. ECRI har också uppmärksammat att polisen, enligt vissa civilsamhällesorganisationer, inte alltid är villig att ta emot anmälningar om kränkningar och hets mot folkgrupp, i synnerhet från romer och hbtq-personer.³³⁶

Mellan 2011 och 30 maj 2016 anmäldes 216 personer för brott mot hetslagstiftningen (primärt brottsbalkens artikel 317, men också artiklarna 387 och 174), varav 106 personer åtalades och 41 personer dömdes. I 207 av fallen anmäldes brottet som baserat på offrets nationalitet eller etniska ursprung.³³⁷

År 2017 kritiserade FN:s kommitté för mänskliga rättigheter Serbien för att lagstiftningen som gör hatmotiv till en försvårande omständighet inte

³³⁰ Europarådet, 2015, s. 1.

³³¹ *Criminal code*, 2012-12-24, art. 54a.

³³² *Ibid.*, art. 170.

³³³ *Ibid.*, art. 174.

³³⁴ *Ibid.*, art. 317.

³³⁵ *Ibid.*, art. 387.

³³⁶ Europakommissionen mot rasism och intolerans (ECRI), *ECRI Report on Serbia (fifth monitoring cycle)* 2017-05-16, s. 21 ff., [url](#) (Hämtad 2019-07-10).

³³⁷ ECRI, s. 17.

tillämpades i praktiken.³³⁸ Under våren 2018 uppgav en forskare att ingen dittills hade dömts för hatbrott, men att det under våren 2018 fanns 16 pågående ärenden inom domstolsväsendet klassificerade som hatbrott.³³⁹

Brottsbalkens artikel 138, som ger möjlighet att förbjuda organisationer som sprider hat, har tillämpats restriktivt. Enligt serbiska myndigheter har konstitutionsdomstolen förbjudit två extremistgrupper de senaste åren. Den ena organisationen, *Obraz*, tycks dock ha varit aktiv även efter förbudet trädde ikraft.³⁴⁰

Enligt ECRI saknas fullständig statistik över förekomsten av hatpropaganda i Serbien, samtidigt som man uttrycker oro över att hatpropaganda blir allt mer vanligt. Bl.a. anges att politiker och medier har ett provocativt, nedsättande och nationalistiskt språkbruk. Vidare uppges att hatpropaganda i ökande grad sprids via internet och att fotbollshuliganer, och till dessa anknutna grupper, också bidrar till att sprida hat. Det finns kopplingar mellan fotbollshuliganer och högerextrema grupper, som i sin tur har kopplingar till nationalistiska politiker och organiserad brottslighet.³⁴¹

7.3.3. Diskriminering och utsatthet för våld

Romer är en utsatt och diskriminerad grupp i Serbien vilket bl.a. yttrar sig genom diskriminering på arbetsmarknaden och inom utbildningssektorn samt genom utbredd antiziganism.³⁴² Romer i Serbien är dock en heterogen grupp avseende bl.a. religiös tillhörighet, språk, legal status och i termer av utsatthet.³⁴³ Enligt en anonym källa, verksam i det romska civilsamhället, skiljer sig situationen för de romer som bor i informella bosättningar åt från situationen för ”integrerade romer”. Romer i informella bosättningar drabbas i högre grad av diskriminering och administrativa problem såsom folkbokföring och födelseregistrering.³⁴⁴

Flera källor rapporterar att det förekommer etniskt baserat våld mot romer.³⁴⁵ Det saknas emellertid tillförlitlig statistik avseende utbredningen. Enligt ECRI har 38 hatbrott riktade mot romer registrerats mellan 2011 och 2016, men underrapporteringen antas vara omfattande.³⁴⁶ Enligt CRD förekommer attacker mot romer över hela landet, i privata såväl som i offentliga sammanhang, och av enskilda förövare såväl som förövare i grupp och av poliser.³⁴⁷ Enligt en anonym källa förekommer, utöver

³³⁸ FN:s kommitté för mänskliga rättigheter, s. 2 f.

³³⁹ Center for Advanced Legal Studies.

³⁴⁰ ECRI, s. 20.

³⁴¹ Ibid., s. 9, 17, 20 f.

³⁴² CRD, 2017, s. 6 f.

³⁴³ Ibid., s. 5.

³⁴⁴ Anonym källa som är aktiv i det romska civilsamhället.

³⁴⁵ CRD, 2017, s. 7; ECRI, s. 26.

³⁴⁶ ECRI, s. 26.

³⁴⁷ CRD, 2017, s. 7.

rasistiskt klotter, att bostäder tillhörande romer bränns ner.³⁴⁸ Företrädaren för BCSP uppger emellertid att situationen för minoriteter i landet inte är särskilt bra men att våld sällan förekommer.³⁴⁹

Det finns inga tillgängliga uppgifter om att polisen systematiskt skulle utsätta den romska minoriteten för våld. Det finns emellertid uppgifter om att det förekommer att enskilda poliser utsätter den romska minoriteten för våld och trakasserier. I sin senaste årliga rapport om situationen för mänskliga rättigheter i Serbien ger *Amnesty International* ett exempel. Ett romskt par som vände sig till polis för att anmäla ett brott blev själva gripna och utsattes för illabehandling och hot.³⁵⁰ Enligt en rapport från CRD om romer i Serbien fanns det vid tiden för rapporten (2017) tre öppna ärenden i domstolssystemet rörande romer som utsatts för polisvåld. Två av fallen gällde romer som utsatts för polisvåld i samband med att de anklagats för brott. Det tredje fallet gällde en polisutryckning till ett födelsedagskalas dit polis kallats på grund av hög musik. Polisen som kom till platsen ska enligt rapporten ha misshandlat deltagare på kalaset och placerat några familjemedlemmar i arrest.³⁵¹ I en annan rapport, som bygger på intervjuer med romer, ger flera av intervjupersonerna exempel på att de blivit trakasserade av polis på grund av deras avsaknad av identitetshandlingar. I rapporten förekommer emellertid också exempel på intervjupersoner som uppger att de inte har upplevt några problem med polisen.³⁵²

7.3.4. Polis- och myndighetsrespons

Flera källor som har konsulterats menar att det finns en generell ovilja bland landets romer att ta hjälp av myndigheter och rättsväsen.³⁵³ Enligt en anonym källa beror detta på att det inom gruppen saknas tilltro till myndigheterna.³⁵⁴

I stort sett samstämmiga källor uppger att polisen generellt inte rycker ut till eller går in i informella bosättningar.³⁵⁵ Representanter för EU-delegationen framhäver att detta särskilt gäller i södra Serbien.³⁵⁶ Konsulterade källor lämnar emellertid olika, om än inte motstridiga, uppgifter kring varför polisen är ovillig att ingripa där. YUCOM uppger att det inom polisen finns ett synsätt på att händelser i informella bosättningar är romska problem och att saker som händer där ”stannar där”.³⁵⁷ Representanten för Centre for Advanced Legal Studies uppger att polisens bristande respons dels beror på

³⁴⁸ Anonym källa som är aktiv i det romska civilsamhället.

³⁴⁹ BCSP.

³⁵⁰ AI, *Amnesty International Report 2017/18 – Serbia*, 2018-02-22, [url](#) (Hämtad 2019-06-19).

³⁵¹ CRD, 2017, s. 7 f.

³⁵² ERRRC, s. 47.

³⁵³ YUCOM; Anonym källa som är aktiv i det romska civilsamhället; Judge’s Association of Serbia.

³⁵⁴ Anonym källa som är aktiv i det romska civilsamhället.

³⁵⁵ Ibid.; YUCOM; EU-delegationen; Center for Advanced Legal Studies.

³⁵⁶ EU-delegationen.

³⁵⁷ YUCOM.

ovilja, dels på grund av den omfattande kriminaliteten och säkerhetssituationen i de informella bosättningarna – det är för farligt för polis att gå in i dessa områden. Det har exempelvis förekommit att marken blivit strömförande på grund av felaktigt dragna högspänningsledningar. Representanten beskriver vidare att ambulanspersonal inte heller går in i dessa områden utan att boende får föra ut den skadade från området för att få medicinsk hjälp.³⁵⁸

Både en anonym källa och representanten för Centre for Advanced Legal Studies uppger att polisens agerande mot romer är annorlunda utanför de informella bosättningarna och att polisen sannolikt skulle rycka ut om det rörde sig om vad de betecknar som ”integrerade romer”. Representanten för Centre for Advanced Legal Studies uppger att myndigheterna i sådana lägen agerar som vid vilket annat ärende som helst. Den anonyma källan uppger emellertid att problem skulle kunna uppstå om den enskilda polisen var nationalist och insåg att personerna i fråga var romer, men understryker att detta inte är ett institutionellt problem.³⁵⁹

³⁵⁸ Centre for Advanced Legal Studies.

³⁵⁹ Ibid.; Anonym källa som är aktiv i det romska civilsamhället.

8. Lifos sammanfattande slutsats

Ett konstitutionellt ramverk baserat på klassiska principer om maktindelning finns på plats i Serbien. De grundläggande demokratiska institutionerna har genom konstitutionen och annan lagstiftning de rättsliga förutsättningarna att effektivt agera inom sina ansvarsområden och fullgöra sina kontrollfunktioner. Formellt accepterar alla betydande politiska aktörer de demokratiska institutionernas legitimitet och underordnar sig rättsstatens principer. I praktiken finns dock tendenser till maktkoncentration i den exekutiva delen av statsförvaltningen, vilket har ökat i och med Vučić och SNS starka position under de senaste åren, och de parlamentariska översynsfunktionerna har inte fullt ut implementerat sina mandat.

Rättsvårdande myndigheter finns på plats i Serbien och åtnjuter demokratisk legitimitet och full territoriell kontroll (undantaget Kosovo som inte erkänns som en suverän stat av Serbien).

Vad gäller den serbiska polisen finns ett legalt ramverk, en organisatorisk struktur och tillräckliga resurser som tillsammans borgar för att dess kapacitet kan anses vara adekvat för att möta samhällets grundläggande krav. Ett antal integritetshotande faktorer kan dock identifieras. Det förekommer politiskt inflytande, det finns en kultur av korruption och det förekommer brister i agerande och bemötande av samhällets särskilt utsatta grupper (hbtq-personer, romer och våldsutsatta kvinnor och barn). Dessa omständigheter kan verka försvårande för enskilda medborgares möjligheter att tillgodogöra sig sina rättigheter. Det bedrivs dock förbättringsarbeten som adresserar dessa problem. Uppgifter som grova övergrepp från polispersonal är ovanliga i tillgänglig rapportering, men det förekommer i samband med frihetsberövanden och förhör, vilket sporras av en rättskultur där erkännanden tillerkänns ett exklusivt bevisvärde. Interna kontrollmekanismer finns på plats, men deras oberoende och effektivitet kan ifrågasättas.

Åklagar- respektive domstolsväsendet finns representerat över hela Serbien och agerar i princip självständigt och opartiskt.

Åklagare och domare tillsätts i enlighet med särskild rättslig reglering och har i grunden adekvat utbildning och erfarenhet. Åklagare saknar dock generellt utredningskapacitet och har svårt att fylla rollen som förundersökningsledare. Kvalitén i många domslut är problematiskt och beror bl.a. på avsaknad av tydlig praxis, vilket öppnar upp för avvikande tolkningar av lagen hos enskilda domare. Kvalitén i institutionernas arbete påverkas dock negativt av framförallt omfattande kapacitetsbrister. Hög arbetsbelastning och bristfällig administration påverkar effektiviteten och kvalitén i utredningar såväl som domslut. Det skapar även en situation där handläggningstiderna i brott- och civilmål riskerar att bli mycket långa. Integritetshämmande faktorer inom åklagar- och domstolsväsendet är, politiskt inflytande, nepotism och korruption. Allmänhetens förtroende för

åklagar- och domstolsväsendet är mycket bristande och stammar från effektivitetsproblemen inom myndigheterna samt en allmän uppfattning om korruption inom offentlig förvaltning.

Sammanfattningsvis finns det, ur ett medborgarperspektiv, ett fungerande rättsväsende på plats i Serbien trots identifierade problemområden. Polis liksom åklagar- och domstolsväsendets arbete påverkas av bristande effektivitet på grund av systemets tungroddhet och bristfällig administration. Därtill är korruption och politiskt inflytande problematiskt för hela rättskedjans integritet. Men i förhållande till problemområdenas omfattning är det felaktigt att påstå att systemet skulle vara dysfunktionellt.

Särskild försiktighet vid hänvisningar till funktionsdugligheten hos serbiska rättsvårdande myndigheter är dock fall som innehåller politiskt känsliga element eller där en part har stort informellt inflytande genom ekonomi, kontaktnät eller organiserad brottslighet. Bristande representation och kunskap gör även att hbtq-personer, offer för våld i nära relationer och romer kan vara särskilt sårbara för att stöta på problem i att få sina rättigheter respekterade av rättsvårdande myndigheter. Ovanstående komponenter har inflytande över statsfunktionernas integritet på individnivå och kan på så vis påverka hanteringen av ett fall. Det är dock viktigt att ha i beaktande att det inte rör sig om ett systematiskt eller institutionaliserat missbruk, systemet som helhet är inte fullständigt korrupt eller politiserat, det rör sig om oegentligheter på individ-/gruppnivå eller i särskilt känsliga ärenden.

Källförteckning

Elektroniska källor

Amnesty International (AI), *Serbia: Still Failing to Deliver on Human Rights. Amnesty International Submission for the UN Universal Periodic Review, 29th Session of the UPR Working Group, Januari 2018*, juni 2017, <http://www.refworld.org/pdfid/59afd75d4.pdf> (Hämtad 2019-06-19)

AI, *Amnesty International Report 2017/18 – Serbia*, 2018-02-22, <http://www.refworld.org/docid/5a9938744.html> (Hämtad 2019-06-19)

Balkan Insight, *Serbian Capital Set for Gay Pride Parade*, 2016-03-18, <http://www.balkaninsight.com/en/article/second-belgrade-pride-parade-in-a-row-after-years-of-bans-09-16-2016> (Hämtad 2019-06-17)

Balkan Insight, *Serbia's Ruling Party Takes Over Northern Province*, 2016-04-27, <https://balkaninsight.com/2016/04/27/vucic-took-over-vojvodina-and-majority-of-municipalities-04-26-2016/> (Hämtad 2019-04-08)

Bertelsmann Stiftung, *BTI 2018 Country Report – Serbia*, 2018, https://www.bti-project.org/fileadmin/files/BTI/Downloads/Reports/2018/pdf/BTI_2018_Serbia.pdf (Hämtad 2019-03-27)

B92, *Police director: 38 criminal groups are active in Serbia*, 2018-10-05, https://www.b92.net/eng/news/crimes.php?yyyy=2018&mm=10&dd=05&nav_id=105231 (Hämtad 2019-06-17)

Civil Rights Defenders (CRD), *The Wall of Anti-Gypsyism*, november 2017, <https://crd.org/wp-content/uploads/2018/03/The-Wall-of-Anti-Gypsyism-Roma-in-Serbia-1.pdf> (Hämtad 2019-06-19)

Constituteproject.org, *Serbia's Constitution of 2006*, 2018-07-27, https://www.constituteproject.org/constitution/Serbia_2006.pdf?lang=en (Hämtad 2019-06-19)

Constitutionnet, *Reforming Serbia's Constitution: Enhancing judicial accountability at the expense of independence?*, 2019-03-30, <http://constitutionnet.org/news/reforming-serbias-constitution-enhancing-judicial-accountability-expense-independence> (Hämtad 2019-04-05)

Crime and Corruption Reporting Network (KRIK), *Serbia and Montenegro: Only Four Gang-related Murders Solved in Five Years*, 2017-07-04, <https://www.krik.rs/en/only-four-gang-related-murders-solved-in-five-years/> (Hämtad 2019-06-20)

KRIK och Radio Free Europe/Radio Liberty (RFE/RL), *Crna Knjiga*, [data hämtad 2019-06-19], <https://www.crnaknjiga.rs/> (Hämtad 2019-06-19)

Da Se Zna!, *Discriminatory incidents and crimes motivated by homophobia and transphobia in the Republic of Serbia from January to November 2017*, [odaterad], <https://dasezna.lgbt/attachments/Podaci-a-ne-zvona-i-praporci-ENG.pdf> (Hämtad 2019-06-17)

Deutsche Welle (DW), *Serbia: The land of guns*, 2016-12-29, <https://www.dw.com/en/serbia-the-land-of-guns/a-36946878> (Hämtad 2019-07-10)

DW, *Mafia murders shock Serbia, reveal web of corruption*, 2018-07-31, <https://www.dw.com/en/mafia-murders-shock-serbia-reveal-web-of-corruption/a-44902334> (Hämtad 2019-07-02)

EU-kommissionen, *Commission Staff Working Document. Serbia 2018 Report*, 2018-04-17, <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20180417-serbia-report.pdf> (Hämtad 2019-04-16)

EU-kommissionen, *Commission Staff Working Document. Serbia 2019 Report*, 2019-05-29, <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-serbia-report.pdf> (Hämtad 2019-05-29)

Europakommissionen mot rasism och intolerans (ECRI), *ECRI Report on Serbia (fifth monitoring cycle)* 2017-05-16, <https://www.refworld.org/pdfid/59637e444.pdf> (Hämtad 2019-07-10)

Europarådet, *Continuation by the Republic of Serbia of membership of the State Union of Serbia and Montenegro in the Council of Europe*, 2006-06-14, <https://rm.coe.int/168071dd21> (Hämtad 2019-06-19)

Europarådet, *Report by Nils Muižnieks Commissioner for Human Rights of the Council of Europe Following his Visit to Serbia from 16 to 20 March 2015*, 2015-07-08, <http://www.refworld.org/pdfid/55cc919c4.pdf> (Hämtad 2019-06-17)

Europarådet, *Report to the Government of Serbia on the visit to Serbia carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment of Punishment from 31 May to 7 June 2017*, 2018-06-21, <https://rm.coe.int/16808b5ee7> (Hämtad 2019-06-14)

Europarådet, *Evaluation of the judicial systems (2016-2018 cycle)*, 2018-08-29, <https://rm.coe.int/serbia/16808d029d> (Hämtad 2019-07-10)

Europarådet, *Chart of signatures and ratifications of Treaty 005*, 2019-06-19, https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/005/signatures?p_auth=2bJ9n0zN (Hämtad 2019-06-19)

Europarådets kommission för effektiva rättsväsenden (CEPEJ), *Evaluation of the judicial systems (2016-2018 cycle. Serbia)*, 2018-08-29, <https://rm.coe.int/serbia/16808d029d> (Hämtad 2019-07-10)

European Roma Rights Centre (ECCR), *Roma Belong. Statelessness, Discrimination and Marginalisation of Roma in the Western Balkans and Ukraine*, oktober 2017, http://www.errc.org/uploads/upload_en/file/roma-belong.pdf (Hämtad 2019-06-19)

Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (ECHR), *The ECHR in facts & figures 2018*, mars 2019, https://www.echr.coe.int/Documents/Facts_Figures_2018_ENG.pdf (Hämtad 2019-06-19)

Europeiska unionens råd, *Regional Report on the Western Balkans (14137/17)*, 2017-11-09, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14137-2017-INIT/en/pdf> (Hämtad 2019-07-04)

FN:s barnfond (Unicef), *Child protection*, [odaterad], <https://www.unicef.org/serbia/en/child-protection> (Hämtad 2019-06-18)

FN:s flyktingkommissariat (UNHCR), *Persons at Risk of Statelessness in Serbia. Progress Report 2010-2015*, juni 2016, <http://www.refworld.org/pdfid/57bd436b4.pdf> (Hämtad 2019-06-19)

FN:s kommitté för mänskliga rättigheter, *Concluding observations on the third periodic report of Serbia*, 2017-04-10, <http://www.refworld.org/pdfid/591e9c4b4.pdf> (Hämtad 2019-06-17)

FN:s särskilde rapportör om tortyr, *Report of the Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment*, 2019-01-25, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G19/019/18/PDF/G1901918.pdf?OpenElement> (Hämtad 2019-06-14)

FN:s utvecklingsprogram (UNDP), *Being LGBTI In Eastern Europe: Serbia Country Report. A participatory review and analysis of the legal, institutional, policy and socio-economic environment for lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex people, and civil society*, 2017-11-28, [https://www.undp.org/content/dam/serbia/Publications%20and%20reports/English/UNDP_RS_Being_LGBTI_in_SERBIA%20report_web%20version.english%20\(1\).pdf](https://www.undp.org/content/dam/serbia/Publications%20and%20reports/English/UNDP_RS_Being_LGBTI_in_SERBIA%20report_web%20version.english%20(1).pdf) (Hämtad 2019-06-17)

Freedom House, *Freedom in the World 2019. Serbia*, 2019-02-04, <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/serbia> (Hämtad 2019-06-10)

Gay Straight Alliance (GSA), *Prejudices Exposed – Homophobia in Serbia*, 2008, <http://en.gsa.org.rs/wp-content/uploads/2012/07/Research-Prejudices-Exposed-2008-GSA.pdf> (Hämtad 2019-06-17)

Global Initiative Against Transnational Organized Crime, *Not killed on their home turf: What is the significance of assassinations when they are carried out on 'neutral' territory?*, 2019-01-30, <https://globalinitiative.net/not-killed-on-their-home-turf/> (Hämtad 2019-07-01)

Global Initiative Against Transnational Organized Crime, *Hotspots of Organized Crime in the Western Balkans. Legal vulnerabilities in a regional context*, maj 2019, <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2019/05/Hotspots-Report-English-13Jun1110-Web.pdf> (Hämtad 2019-06-19)

Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children, *Corporal punishment of children in Serbia*, april 2019, <http://www.endcorporalpunishment.org/wp-content/uploads/country-reports/Serbia.pdf> (Hämtad 2019-06-18)

Humanium, *Children of Serbia*, [odaterad], <https://www.humanium.org/en/serbia/> (Hämtad 2019-06-18)

ILGA-Europe, *Annual Review of the Human Rights Situation of Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex People in Europe*, 2017, https://www.ilga-europe.org/sites/default/files/Attachments/annual_review_2017_online.pdf (Hämtad 2019-07-10)

International Commission of Jurists (ICJ), *Serbia's Judges and Prosecutors: The Long Road to Independent Self-Governance*, 2016, https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CCPR/Shared%20Documents/SRB/INT_CCPR_ICO_SRB_23561_E.pdf (Hämtad 2019-07-10)

International Labour Organization (ILO), *Constitution of the Republic of Serbia*, <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/74694/119555/F838981147/SRB74694%20Eng.pdf> (Hämtad 2019-04-08)

LGBTI Equal Rights Association for Western Balkans and Turkey (ERA), *Serbia*, 2016-11-15, <https://www.lgbti-era.org/content/serbia> (Hämtad 2019-06-17)

ERA, *List of organizations in Serbia*, [odaterad], <http://www.lgbti-era.org/sites/default/files/pdffdocs/0034%202011%20ENG%20LGBT%20Organizations%20in%20Serbia.pdf> (Hämtad 2019-06-17)

Mršević, Zorica, *Violence Against LGBT Persons*, Institution of Social Sciences, Belgrad, 2015, http://www.academia.edu/19395315/Violence_against_LGBT_people (Hämtad 2019-06-17)

National Democratic Institute (NDI), *LGBTI Public Opinion Poll Western Balkans*, 2015, <http://www.lgbti-era.org/sites/default/files/pdffdocs/0074%202015%20ENG%20LGBTI%20Public%20Opinion%20Poll%20Western%20Balkans%20NDI.pdf> (Hämtad 2019-06-17)

Obokata, Tom et al., *Serbia's Action against Transnational Organised Crime*, European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice, juni 2016, https://www.researchgate.net/publication/304711751_Serbia's_Action_against_Transnational_Organised_Crime (Hämtad 2019-07-10)

Open Society European Policy Institute & Transparentnost Srbija, *When Law Doesn't Rule. State Capture of the Judiciary, Prosecution, Police in Serbia*, oktober 2017, <https://www.opensocietyfoundations.org/uploads/23713906-635a-429d-9107-4a9b05023378/when-law-doesn't-rule-20181009.pdf> (Hämtad 2019-04-15)

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), *How does the Security Sector Reform Affect Human Security in Serbia: Reassessing the Impact of Security Sector Reform on LGBT People*, 2017-01-04, <https://www.osce.org/serbia/292036?download=true> (Hämtad 2019-06-17)

Organized Crime and Corruption Reporting Project (OCCPR), *Serbia's Deadly Mix: Football, Politics and Crime*, 2017-01-27, <https://www.occrp.org/en/blog/6016-serbia-s-deadly-mix-football-politics-and-crime> (Hämtad 2019-06-20)

Pointpulse, *Policing in Serbia*, 2015-07-20, <https://pointpulse.net/magazine/policing-in-serbia/> (Hämtad 2019-04-11)

Pointpulse, *The Citizens' Opinion of the Police*, september 2017, <https://pointpulse.net/wp-content/uploads/2017/09/SRB-Survey-2017-ENG.pdf> (2019-04-15)

Pointpulse, *New Vehicles for Serbian Police, a New Secret*, 2018-11-18, <https://pointpulse.net/magazine/new-vehicles-for-serbian-police-a-new-secret/> (Hämtad 2019-04-16)

Pointpulse, *Police Academy Students Need More Practice and Less Theory*, 2019-01-04, <https://pointpulse.net/magazine/police-academy-students-need-more-practice-and-less-theory/> (Hämtad 2019-04-11)

Queerist, *A Brief History of Gay Pride in Serbia*, [odaterad], <http://www.qweerist.com/culture/history-of-gay-pride-in-serbia/> (Hämtad 2019-06-17)

Radović, Nenad, *Heroin Smuggling in Serbia*, Vilnius University Press, 2018, <http://www.journals.vu.lt/kriminologijos-studijos/article/view/12676/11283> (Hämtad 2019-07-01)

Serbien, Judicial Academy, *O Pravosudnoj Akademiji*, [odaterad], <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/o-pravosudnoj-akademiji> (Hämtad 2019-06-20)

Serbien, Lagstiftande organ, *Law on the Prohibition of Discrimination*, 2009, <https://www.legislationline.org/topics/country/5/topic/84> (Hämtad 2019-06-14)

Serbien, Lagstiftande organ, *Criminal Code*, 2012, https://www.ecoi.net/en/file/local/1163739/1226_1407145188_serbia-cc-am2012-en.pdf (Hämtad 2019-06-14)

Serbien, Lagstiftande organ, *Law on Police*, 2016-01-28, <http://www.mup.gov.rs/wps/wcm/connect/1ddbd83-b390-44be-89c8-4f8e82361dfa/Law+on+Police+adopted.pdf?MOD=AJPERES&CVID=lcN QigX> (Hämtad 2019-06-14)

Serbien, Ministry of Defence of Republic of Serbia, *Organized Crime in Western Balkans – Case Serbia*, 2016, http://www.odbrana.mod.gov.rs/odbrana-stari/vojni_casopisi/arhiva/VD_2016-4/68-2016-4-06-Strbac.pdf (Hämtad 2019-06-14)

Serbien, Ministry of Interior, *Strategic Police Plan 2018-2021*, december 2017, <http://www.mup.gov.rs/wps/wcm/connect/473c8152-f7ef-4fbc-9458-2413a0131b7e/Strategic+Police+Plan++Public+version-WEB.pdf?MOD=AJPERES&CVID=m3qEbUb> (Hämtad 2019-06-14)

Serbien, Ministry of Interior, *General Police Directorate*, [odaterad], http://mup.gov.rs/wps/portal/en/directorate!/ut/p/z1/hU9bb4IwFP4tPtA3aYHocEmz1IjMCxKybDJeTIEKMqSsreD89QO3F5NdTnLu3znfOTCCiYwq2hwyqg68omWXv0bjnT_xxoalZJW79qaIjO8s29mMTOSacHsFoF-EIBj9Nx_dQmx34fQQd-m6G9P3rG_AHxRLGGUlj7_OJVV5s2RmMBNszwYR-El05V6q-15CG2rbVM86zkukJP2qo6z5IihUQicIFeMeASZFgCSQ_iYThlsUgSbEBGpZik-bPK6ctrKHt75Cc5STf7s5eMH1MQ0lWQTAvcGFZsCBnMgXdatzaoZF

[NMOc93o81R19owvZZ219dTUXipZ9xKrepgfBEsUFVQycZlaJ37zQFu031ln6Vg-dpwu3Jnt Hn IHZ OuVQwvP0U1scQFaOyWZPB4BNuF6hM/?1dmy&urile=wcm%3apath%3a%2Fpublic_en%2FPocetna%2FDirekcija_policije%2FDirektor%2Bpolicije%2F](http://www.parlament.gov.rs/national-assembly/composition.3686.html) (Hämtad 2019-04-08)

Serbien, National Assembly of the Republic of Serbia, *Composition*, [odaterad], <http://www.parlament.gov.rs/national-assembly/composition.3686.html> (Hämtad 2019-04-05)

Serbien, National Assembly of the Republic of Serbia, *Jurisdiction, competences and duties of the National Assembly*, [odaterad], <http://www.parlament.gov.rs/national-assembly/role-and-mode-of-operation/jurisdiction.501.html> (Hämtad 2019-06-10)

Serbien, Protector of Citizens, *About us*, 2012-05-27, https://www.ombudsman.org.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=2 (Hämtad 2019-06-20)

Serbien, Protector of Citizens, *Regular Annual Report of the Protector of Citizens for 2016*, 2016, https://www.ombudsman.org.rs/attachments/article/134/Introduction_2016%20Annual%20Report.pdf (Hämtad 2019-07-10)

Serbien, Statistical Office of the Republic of Serbia, *2011 Census of Population, Households and Dwellings in the Republic of Serbia*, 2012, <http://pod2.stat.gov.rs/ObjavljenePublikacije/Popis2011/Nacionalna%20pripadnost-Ethnicity.pdf> (Hämtad 2019-06-19)

Serbien, The President of the Republic of Serbia, *Responsibilities*, [odaterad], <https://www.predsednik.rs/en/president/responsibilities> (Hämtad 2019-04-08)

Štrbac, Katarina et al., *Organized crime in Western Balkans – Case Serbia*, Ministry of Defence of Republic of Serbia, 2016, http://www.odbrana.mod.gov.rs/odbrana-stari/vojni_casopisi/arhiva/VD_2016-4/68-2016-4-06-Strbac.pdf (Hämtad 2019-07-10)

Sveriges Radio, *Känslig gränsdragning mot Kosovo*, 2018-08-08, <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=7015811> (Hämtad 2019-03-09)

The Advocates for Human Rights, *Implementation of Serbia's Domestic Violence Legislation*, december 2017, https://www.theadvocatesforhumanrights.org/uploads/serbia_report_final.pdf (Hämtad 2019-06-18)

USA, United States Department of State (USDOS), *Country Report on Human Rights Practices 2017 – Serbia*, 2018-04-20, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=41206> (Hämtad 2019-06-17).

USDOS, *Country Report on Human Rights Practices 2018 – Serbia*, 2019-03-13, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=42956> (Hämtad 2019-06-17)

Utrikesdepartementet (UD), *Serbien – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 30 juni 2018*, 2019-02-20, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=42848> (Hämtad 2019-07-20)

Utrikespolitiska institutet (UI), Landguiden [betaltjänst], *Politiskt system*, 2019-02-12, <https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/europa/serbien/politiskt-system/> (Hämtad 2019-04-04)

UI, Landguiden [betaltjänst], *Modern historia*, 2019-02-15, <https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/europa/serbien/modern-historia/> (Hämtad 2019-03-27)

UI, Landguiden [betaltjänst], *Aktuell Politik*, 2019-04-15, <https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/europa/serbien/aktuell-politik2/> (Hämtad 2019-06-14)

Washington Post [betaltjänst], *Serbia's prime minister just became president. What's wrong with this picture*, 2019-04-04, https://www.washingtonpost.com/gdpr-consent/?destination=%2fnews%2fmonkey-cage%2fwfp%2f2017%2f04%2f04%2fserbias-prime-minister-just-became-president-whats-wrong-with-this-picture%2f%3f&utm_term=.3b94e2db80c2 (Hämtad 2019-06-17)

Österrike, Federal Ministry of Defence, *Strengthening Resilience in the Western Balkans: Mapping Outreach and Assistance for Small Arms Light Weapons Control*, 2018, <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/L-External-publications/2018/2018-AUT-Carapic-Gassmann-Mapping-Assistance-WBalkans.pdf> (Hämtad 2019-07-10)

Muntliga källor

Anonym källa som är aktiv i det romska civilsamhället, samtal i Belgrad, Serbien, 2018-03-02

Belgrade Centre for Security Policy (BCSP), samtal med företrädare i Belgrad, Serbien, 2018-02-28

Center for Advanced Legal Studies, samtal med företrädare i Belgrad, Serbien, 2018-03-01

Civil Rights Defenders (CRD), samtal med företrädare i Belgrad, Serbien, 2018-03-02

EU-delegationen, samtal med företrädare i Belgrad, Serbien, 2018-03-02

Initierad källa (A), samtal i Belgrad, Serbien, 2018-02-27

Initierad källa (B), samtal i Belgrad, Serbien, 2018-02-27

Initierad källa (C), samtal i Belgrad, Serbien, 2018-02-27

Internationell organisation, samtal med företrädare i Belgrad, Serbien, 2018-02-28

Judges' Association of Serbia, samtal med företrädare i Belgrad, Serbien, 2018-03-01

Kvinna till Kvinna, samtal med företrädare i Belgrad, Serbien, 2018-03-02

Lawyers' Committee for Human Rights (YUCOM), samtal med företrädare i Belgrad, Serbien, 2019-02-29

Ordförande för åklagarförbundet och ombudsman för åklagarnas självständighet, samtal i Belgrad, Serbien, 2018-03-01

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), samtal med företrädare i Belgrad, Serbien, 2018-02-28

Tryckta källor

Allum, Felia & Gilmour, Stan, *Handbook of Organised Crime and Politics*, Edward Elgar Publishing, 2019

Om Lifos

Lifos är ett center för landinformation och omvärldsanalys. Vi samlar in, analyserar och upprätthåller expertkunskap om länder och regioner från vilka människor söker sig till Sverige.

Lifos mission: Lifos är ett expertorgan, vilket agerar opartiskt och proaktivt för att bidra till rättssäkra och effektiva migrationsprocesser genom tillförlitlig, relevant och lättillgänglig landinformation och omvärldsanalys.

Migrationsverket • 601 70 Norrköping

gb-lifos@migrationsverket.se

<http://lifos.migrationsverket.se> • www.migrationsverket.se